

Primární prevence prováděná Probační a mediační službou ve Zlíně pro žáky základních a středních škol

Lucie Kašíková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie Kašíková**
Osobní číslo: **H11204**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Primární prevence prováděná Probační a mediační službou ve Zlíně pro žáky základních a středních škol**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti prevence kriminality prováděné Probační a mediační službou ve Zlíně.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, ed. a DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ed. Probace a Mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

DOUBRAVOVÁ, Dagmar et al. Příručka pro probaci a mediaci. Praha: SPJ – Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 80-902998-0-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

MATOUŠEK, Oldřich a KROFTOVÁ, Andrea. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renata Polepilová**
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **20. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 20. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

13.4.2014

Kasíková

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola veřejněně zveřejňuje diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně poměrně opravení a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odměnově zacházené k obhajobě musí být též nejvýše pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracovních vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odměňování práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také vstupuje škola nebo školská či vzdělávací zařízení, nče-li nikoli za účelem přívého nebo nepřívého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školské či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školské dílo:*

(1) *Škola nebo školská či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzáření licenční smlouvy o užití školského díla (§ 35 odst.*

3). *Opírá-li autor takového díla užití svolení bez výhradu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení obvyklého projevu, jeho výše u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školského díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školské či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školská či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školského díla z výdělků jin dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přivěřně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se předává k její výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školského díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou kriminality, a to konkrétně primární prevencí prováděnou v rámci Probační a mediační služby České republiky ve Zlíně. V teoretické části se práce zaměřuje na seznámení s Probační a mediační službou, konkretizuje mediační a probační činnosti, dále specifikuje práci s mladistvými a dětmi do 15 let. Rovněž vysvětluje pojem restorativní justice, který je pro koncept Probační a mediační služby zásadní a také přibližuje Probační a mediační službu v evropském kontextu. V neposlední řadě charakterizuje prevenci kriminality a to jak primární, tak i sekundární a terciární. Dále popisuje období adolescence z pohledu vývojové psychologie a taktéž adolescenty jako ohroženou sociální skupinu. V empirické části se práce zaměřuje zejména na zpětnou vazbu studentů, kteří prošli edukační besedou na středisku Probační a mediační služby ČR ve Zlíně. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaká je odezva ze strany studentů na besedy pořádané PMS ČR. Dílčími cíly je prozkoumat, zda se někdy studenti nebo někdo v jejich okolí stal svědkem či obětí trestného činu či přestupku, co si zapamatovali z činností pracovníka Probační a mediační služby a také jaké jsou jejich postoje ke spáchání trestného činu či přestupku.

Klíčová slova: Probační a mediační služba, probace, mediace, prevence kriminality, adolescence

ABSTRACT

This thesis deals with the problems of criminality, specifically primary prevention implemented by the Probation and Mediation Service of the Czech Republic in Zlín. The theoretical part introduces the Probation and Mediation Service, specifies mediation and probation activities, further specifies working with adolescents and children up to 15 years of age. It also explains the concept of the restorative justice system, which is a key concept for the Probation and Mediation Service. It also describes the Probation and Mediation Service in the European context and characterizes crime prevention in all levels, i.e. primary and secondary, and tertiary. It focuses on the period of adolescence from the perspective of developmental psychology and sees adolescents as a vulnerable social group. In the empirical part of the thesis, the author focuses on the feedback of those who participated in an educational forum of the Probation and Mediation Service in Zlín.

The main objective of this research is to determine the responses on the part of students to the discussions organized by the Probation and Mediation Service. Partial objectives are to explore whether some students or someone in their neighbourhood has ever been a witness to or victim of a crime or offence, what they remember from the activities of Probation and Mediation Service workers, and also what are their attitudes to criminal activities.

Keywords: Probation and Mediation Service, probation, mediation, crime prevention, adolescence

„Lhostejnost k druhým a lhostejnost k osudu celku je přesně tím, co otevírá dveře zlu.“

Václav Havel

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Renatě Polepilové za odborné rady a pomoc a také za její vstřícnost, trpělivost a podporu při vedení mé práce.

Také bych ráda poděkovala pracovníkům PMS ČR ve Zlíně, za umožnění získání cenných zkušeností v rámci odborné praxe a za jejich pomoc s realizací výzkumu.

V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR.....	12
1.1 PROBACE.....	13
1.2 MEDIACE.....	14
1.3 RESTORATIVNÍ JUSTICE	15
1.4 PRÁCE S MLADISTVÝMI A DĚTMI DO 15 LET.....	17
1.5 PROBACE A MEDIACE V EVROPSKÉM KONTEXTU	18
2 PREVENCE KRIMINALITY.....	20
2.1 PRIMÁRNÍ, SEKUNDÁRNÍ A TERCIÁRNÍ PREVENCE.....	21
3 OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	24
3.1 ADOLESCENTI JAKO OHROŽENÁ SOCIÁLNÍ SKUPINA	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	28
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ.....	29
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR A TECHNIKA SBĚRU DAT.....	30
4.4 METODA ANALÝZY DAT	30
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	31
5.1 VERIFIKACE HYPOTÉZ	42
5.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	46
5.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	54
SEZNAM GRAFŮ	55
SEZNAM TABULEK.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

Primární prevence je klíčem i cestou k předcházení nežádoucím jevům v různých oblastech lidského života. Jedním z takových jevů je i kriminální chování. S modernizací a postupem doby se objevuje stále více prostředků, které umožňují páchaní trestné činnosti. S tím samozřejmě roste také počet obětí trestných činů. Prevence je tedy stále aktuálnějším tématem, kterým se je třeba zabývat a na které je třeba klást důraz. V této práci se budeme blíže zabývat primární prevencí, která má největší vliv v oblasti výchovy, protože mladý člověk se nejvíce utváří a formuje. Je tedy nejefektivnější působit právě v tomto období života a prevence by zde tedy měla být nejvíce rozšířená. Primární prevenci může být prováděna různými subjekty a my se v rámci bakalářské práce zaměříme na jeden z nich, konkrétně na středisko Probační a mediační služby České republiky ve Zlíně. Na tomto středisku jsou totiž uskutečňovány edukační besedy pro studenty, kde jim pracovníci Probační a mediační služby ČR sdělují spoustu důležitých informací z oblasti práva a kromě teoretické části beseda zahrnuje i část praktickou. Rozhodli jsme se tedy prozkoumat, jak tyto besedy hodnotí studenti, kteří se těchto besed zúčastnili, za účelem poskytnutí zpětné vazby středisku Probační a mediační služby České republiky ve Zlíně. Hlavním cílem bakalářské práce je tedy zjistit, jaká je zpětná vazba na tyto besedy se zaměřením na primární prevenci kriminality pořádané PMS ČR ve Zlíně a jaký je přínos těchto besed pro studenty. V teoretické části se seznámíme s Probační a mediační službou České republiky, s jejím posláním, cíli i principy. Dále se budeme zabývat pojmy probace a mediace, přiblížíme práci PMS ČR s mladistvými a dětmi do 15 let a nastíníme probaci a mediaci v evropském kontextu. Dále také budeme konkretizovat výše zmíněnou prevenci, a to jak primární tak sekundární a terciární. V neposlední řadě se také budeme věnovat tématu adolescence, protože to je dle rozdělení Vágnerové, kterého se v bakalářské práci budeme držet, věková skupina, kterou budeme zkoumat a také se zaměříme na adolescenty jakožto ohroženou sociální skupinu. V praktické části bakalářské práce se už zaměříme na samotný výzkum, zpracování a interpretaci dat, které získáme pomocí dotazníkového šetření, jež bude provedeno na středisku PMS ČR ve Zlíně.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR

Probační a mediační služba je státní či národní organizace, která je ukotvena v zákoně č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě. Vychází z konceptu restorativní justice (obnovující.) „Posláním probační a mediační služby je přispívat k naplňování trestní spravedlnosti, především vytvářením podmínek pro uplatnění alternativních postupů v trestním řízení, zajištění účinného výkonu alternativních trestů a nalezení účinné reakce na spáchaný trestný čin. Za tímto účelem provádí PMS probaci a mediaci a podílí se na řešení sporů mezi obviněnými a poškozenými, svými činnostmi usiluje o urovnání konfliktních stavů, obnovení respektu k právním normám v souvislosti s trestním řízením. Nedílnou součástí poslání PMS je prevence a snižování rizik opakování trestné činnosti.“ (Příručka pro probaci a mediaci, 2001, s. 1, D1)

Jedním z cílů Probační a mediační služby je integrace obviněného zpátky do sociálního života, která zahrnuje snahu o jeho seberealizaci a uplatnění, a to bez další kriminální činnosti. Spolu s integrací je rovněž kladen velký důraz na snahu o obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti. Jako druhý cíl můžeme zařadit participaci. Zde se jedná zejména o spoluúčast poškozeného na procesu jeho vlastního odškodnění. Měl by být také navrácen pocit bezpečí poškozeného a spolu s výše zmíněným respektem i obnovena důvěra v právní systém. Třetím cílem je ochrana společnosti. Tento cíl je realizován převážně prostřednictvím řešení konfliktních a rizikových stavů, které jsou spojené s trestním řízením a účinným zajištěním realizace daných alternativních trestů a opatření. Pracovníci Probační a mediační služby by se měli řídit určitými, velmi důležitými, zásadami. Jsou to důstojnost jednání, zákonnost a v neposlední řadě přiměřenost intervence. Je nezbytné, aby jejich práce byla v absolutním souladu se základními lidskými právy a svobodami a rovněž byla respektována důstojnost a nezávislost klienta. Jejich práce musí být také v naprosté shodě s příslušnými zákony a míra intervence vůči pachateli nesmí překročit rozsah či obsah pravomocného rozsudku soudu nebo státního zastupitelství. (Příručka pro probaci a mediaci, 2001, s. 1, D1)

Po cílech a zásadách PMS je vhodné ještě zmínit principy činnosti PMS. Patří mezi ně transparentnost, kde je primární poskytnutí srozumitelných informací jak orgánům činných v trestním řízení o spolupráci s klienty, tak klientům o všem co je pro ně podstatné v situaci, do které se v důsledku trestného činu dostali. Každá práce

s klienty vychází z jejich individuálních potřeb, zájmů a z okolností každého případu, zde se bavíme o principu individualizace. Dále je to včasnost intervence – zasáhnout co nejdříve. Princip vyváženosti v sobě zahrnuje snahu o rovný přístup k potřebám a zájmům mezi obviněným, poškozeným a společností, za účelem nalezení vzájemně co nejpříjemnějšího řešení. Posledním principem je motivace, což je princip usilující především o aktivní přístup a účast klientů při řešení následků trestné činnosti. Pachatel má podporu při hledání zdrojů, které by mu umožnily změnu dosavadního vzorce chování. Rovněž poškozený zde dostává možnost stát se aktivním subjektem, který má vliv na podmínky a způsob svého odškodnění. (Příručka pro probaci a mediaci, 2001, s. 1-2, D1)

Můžeme říct, že Probační a mediační služba usnadňuje pachateli komunikaci se státními zástupci, soudci i policií a rovněž pomáhá po celou dobu se spoustou formalit a orientací v zákonech, stejně jako upozorňuje na potencionální rizika. Sehrává tak velmi humánní roli v trestním řízení i po něm. Stejně užitečná může být i pro oběti, pokud mají zájem s ní spolupracovat. Všechny služby, které poskytuje, jsou zdarma, a je možné se na ni obrátit i bez nařízení ze strany soudu či státního zástupce, i když kontakt prostřednictvím této cesty, je stále nejčastějším.

1.1 Probace

Pojem probace pochází z latinského slova probare, což znamená, zkoušet, ověřovat nebo dohlížet (Štern et al., 2010, s. 71). Podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2, odst. 1, je probace definována takto: „Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen „obviněný“), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů“. Co se týče tzv. alternativních trestů, na jejichž výkon dohlíží probační pracovník, existuje několik druhů těchto trestů. Patří zde například obecně prospěšné práce, trest domácího vězení, trest zákazu vstupu na společenské či sportovní akce, peněžitý trest, zákaz činnosti a další. Alternativní tresty v sobě zahrnují spoustu, na první pohled ne tolik zřetelných, výhod. A to ať už na ně

pohlížíme z hlediska obviněného, poškozeného, anebo z hlediska společnosti. Můžeme například udělat malé srovnání na příkladu trestu domácího vězení a trestu odnětí svobody. Představme si člověka, který spáchal nějaký trestný čin, jenž nebyl pro společnost nebezpečný. Mohlo by se jednat například o úvěrový podvod. Pokud bude člověk za spáchání takového trestného činu, odsouzen k trestu odnětí svobody, znamená to pro něj minimálně vyloučení ze společnosti, zprerhání rodinných i společenských vazeb, ztrátu zaměstnání, záznam v trestním rejstříku a další. Stane se tedy to, že nebude výdělečně činný a pochopitelně nebude schopen splácet škodu, které se dopustil na poškozeném. V tomto případě se tedy oběti trestného činu nedostane patřičné kompenzace. Zatímco v případě uložení trestu domácího vězení, zde zůstane ponechána možnost dále chodit do zaměstnání, a získávat tak prostředky potřebné na uhrazení škody. Dalším velice důležitým efektem je, že rodinné vazby zůstanou díky trestu domácího vězení neporušeny. Zároveň však stále zůstává zachován princip trestu, ovšem v této druhé variantě mnohem efektivnějšího. Dle Matouška (2007, 103) tradiční trest odnětí svobody sice chrání společnost před přímým působením pachatele v době, kdy je vězněn, zároveň však také vtlačuje pachatele hlouběji do kriminogenní subkultury a může ho dále separovat od společnosti. A právě to je díky alternativním trestům zmírněno a navíc dochází také k menšímu náporu na kapacity věznic a v neposlední řadě jsou tyto tresty mnohem méně finančně nákladné.

1.2 Mediace

Podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediální službě, § 2, odst. 2 je mediace definována takto: „Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného“.

Mediace se týká zejména přípravného řízení, které probíhá ještě před rozhodnutím státního zástupce, či soudce. Účelem mediace je, aby se pachatel a oběť sešli osobně a pokusili se nějakým způsobem urovnat, mezi sebou vzniklý, konfliktní stav. Součástí je také vypracování podkladů pro státního zástupce, či soudce. (Štern et al., 2010, s. 39)

Mediace musí být vždy pouze dobrovolná, jinak ji nelze uskutečnit. To je také často důvod k tomu, proč k mediaci nedojde, jelikož poškozený či pachatel nemají nejmenší zájem se s druhou stranou setkat. Pokud se ale rozhodnou na mediaci přistoupit otvírají

se možnosti komunikace. Obviněný mediací získává možnost přijmout odpovědnost za svůj čin, má prostor k případnému vysvětlení co ho k činu vedlo, jaké byly okolnosti a může se také oběti omluvit a projevit lítost. Poškozený získává možnost osobně se setkat s pachatelem a zeptat se ho sám na okolnosti a na všechno, na co má potřebu se zeptat. Lidé, kteří se stanou obětí trestného činu, bývají často takovým zážitkem traumatizováni, takže v některých případech může poskytnuté vysvětlení a možnost rozhovoru s viníkem mít pozitivní vliv na jejich psychický stav. Zkrátka obě strany získávají možnost se vyjádřit k vzniklé situaci a navrhnout způsob odškodnění. Možnost, které ale nemusí využít. Mediátor zde funguje pouze jako nezávislý prostředník či moderátor hovoru, sám nenavrhuje žádná řešení, pouze se snaží dovést aktéry k nějakému východisku. Snaha pachatele a jeho aktivní přístup ke spolupráci s Probační a mediační službou se mohou kladně projevit na rozhodnutí státního zástupce, či soudce.

„Mediace mezi poškozeným a obviněným není vyloučena ani po pravomocném skončení trestní věci, pokud vede k urovnání vztahů narušených trestným činem a tím přispívá k naplnění zásad restorativní justice a smyslu a podstaty uložených trestů či omezení a povinností (zde zejména povinnosti nahradit škodu způsobenou trestným činem).“ (Příručka pro probaci a mediaci, 2001, s. 2, B2)

Holá (2003, s. 152) uvádí, že mediační proces výrazně humanizuje justiční systém, protože umocňuje pocit spravedlnosti justičního systému a vytváří podmínky pro individuální posouzení každého případu. Dále také přispívá k řešení problému přeplněných kapacit ve věznicích a je rovněž velmi perspektivní v oblasti prevence kriminality a předcházení dalším konfliktům.

1.3 Restorativní justice

Restorativní justice je v mnoha ohledech odlišná, od retributivní justice, která je u nás více zakořeněna. I když by se dalo říct, že v poslední době se restorativní justice dostává více do popředí. Retributivní justice je jakýmsi konceptem tradičního soudnictví. Primární je pro ni potrestat pachatele. Nezabývá se tím, jaké to bude mít důsledky pro sociální oblasti života pachatele a nezabývá se v podstatě příliš ani obětí. Zatímco restorativní, neboli obnovující justice, je novějším konceptem, kde právě tento primární zájem, potrestat, ustupuje více do pozadí. Jde spíše o to, aby byl pachatel schopen odčinit, co způsobil a zároveň mu nejsou sebrány všechny možnosti, k tomu, aby to dokázal. Rovněž je kladen důraz na to, aby se pachatel vyvaroval další trestné činnosti a mohl

zároveň dále pokračovat ve svém životě a udržet si nějaký standart. Taktéž jsou u tohoto typu justice důležité zájmy poškozených a tendence zapojit je aktivně do trestního řízení.

Hlavní rozdíl mezi retributivní a restorativní justicí je tedy v tom, že první zmíněná se zaměřuje zejména na sankci, zatímco ta druhá se zaměřuje na odstranění způsobené újmy a přijetí vhodných opatření snižujících riziko recidivy pachatele (Štern et al., 2010, s. 35).

Výsledky viktimologických výzkumů vyvrátily nepravdivost mýtů o údajné potřebě obětí zločinu pomstít se pachateli za příkoří, které jim způsobil. A dokázaly, že naprosté většině obětí jde především o to, aby se jim co nejdříve a v nejlepším případě neformální cestou, dostalo jak morálního, tak i materiálního zadostiučinění. (Kuchta et al., 2005, s. 179)

Jedním z klíčových principů restorativní justice je respekt, který je projevován oběti, dalším postiženým osobám, ale i pachateli. Dalším je odpovědnost, protože restorativní proces posiluje motivaci pachatele k obnově narušených vztahů a také převzetí odpovědnosti za spáchaný čin. Dále je to dialog a jeho různé formy mezi stranami konfliktu, taktéž participace všech účastníků konfliktu, a to proto, aby bylo řešení celé situace v rukou těch, kterých se týká a ne jen formální autority. Rovněž vyváženost, protože je důležité snažit se najít takové řešení, které je přijatelné pro všechny strany a snažit se znovu obnovit rovnováhu. Tento princip ovšem nerelativizuje spáchaný čin ani jeho následky, za něž nese odpovědnost pachatel. Velmi důležitým článkem je dobrovolnost, nikdo nesmí být k účasti donucen. Poté pospolitost, restorativní justice vždy usiluje o zapojení členů komunity, kde oběť i pachatel žijí. A posledním je individualita, protože restorativní proces podporuje ve vzájemné pospolitosti rozdílnost a individualitu každého z nás. (Zehr, 2001 cit. podle Štern et al., 2010, s. 33-34)

Přestože je ve společnosti často největší význam přikládán právě trestu, kriminologické výzkumy již několik desítek let přesvědčivě poukazují na to, že výše trestu má velmi malý až nulový vliv na kriminální chování populace. Ti, kdo spáchají trestný čin poprvé, téměř nikdy neznají jeho trestněprávní kvalifikaci ani výši sankce. A ačkoliv recidivisté ji naopak znají, nepostačuje jim tato znalost k tomu, aby se trestnému jednání vyhnuli. (Matoušek, 2003, s. 266) Přestože Probační a mediační služba vychází z konceptů restorativní justice, nelze se bez retributivní úplně obejít. Liebmann (2007, s. 319) uvádí, že existuje spousta situací, kdy aplikace restorativní justice není příliš účinná. Některé z nich mohou být

v důsledku špatného uplatnění restorativní justice v praxi, jako například příliš malá pozornost věnována oběti, která následně v restorativní justici neshledává pro sebe nic výhodného. Dále se může jednat o institucionální selhání, jako jsou například příliš rezolutní pravidla, která mohou bránit komunikaci nebo ji omezovat. Také existují případy, kdy není příliš vhodné využití restorativní justice s ohledem na poměry účastníků. A také někteří lidé, ať už oběti nebo pachatelé spolu zkrátka nechtějí komunikovat z mnoha různých důvodů.¹

1.4 Práce s mladistvými a dětmi do 15 let

Podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví věcech mládeže, je povinností informovat středisko Probační a mediační služby o zahájení trestního stíhání proti mladistvému. Trestný čin spáchaný mladistvým se označuje jako provinění, trestný čin spáchaný dítětem do 15 let se nazývá čin jinak trestný. V rámci středisek Probační a mediační služby, jsou zaměstnáni pracovníci, kteří se speciálně zaměřují na mladistvé pachatele. U práce s mladistvými a dětmi do 15 let je důležitá i spolupráce a kontakt s rodinou a nejbližším sociálním či výchovným okolím mladistvého či dítěte.

Cílem činností PMS ČR v rámci přípravného řízení je posílit výchovné působení na mladistvého pachatele. Jde o to, aby byl probační pracovník schopen rozlišit, zda se u dítěte či mladistvého jedná o jednorázové pochybení či naopak a v takovém případě, aby byla uplatněna taková opatření, která budou posilovat výchovný vliv a budou tak minimalizovat riziko další recidivy mladistvého. Činnost PMS by měla směřovat rovněž k nápravě vzniklé újmy a obnovení narušených vztahů. (Mladiství a děti – metodika, PMS ČR)

Mladistvým jsou podle § 10, odstavce 1, zákona č. 218/2003 Sb., ukládána výchovná, ochranná či trestní opatření. Tato opatření nemusí být ukládána jen samostatně, ale i zároveň s jiným opatřením, nejdéle však na dobu 3 let. Mezi výchovná opatření patří dle § 15, odstavce 2, zákona č. 218/2003 Sb., dohled probačního úředníka, probační

¹ Of cours there are many occasions when things do not work out. Some of these are due to poor practice - such as paying too little attention to victims so that they do not see anything in it for them. Others are due to institutional failures, such as inflexible rules that inhibit communication. There are also cases where it is inadvisable to continue, because of participants circumstances - restorative approaches are ment to fit round people. And finally, some people (victims or offenders) simply do not want any communication with each other, for a whole variety of reasons.

program, výchovné povinnosti (například společensky prospěšná činnost), výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Jejich účelem je motivovat mladistvého k tomu, aby se vyvaroval další trestné činnosti a snaha nasměrovat jeho život správným způsobem. U ochranných opatření je kladen důraz i na jakousi ochranu společnosti, ale taktéž na kladný vývoj mladistvého. Patří zde dle § 21, odstavce 1 a 2, zákona č. 218/2003 Sb. ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Do třetího typu – trestních opatření se dle § 24, odstavce 1, zákona č. 218/2003 Sb. řadí obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně. U dítěte do mladšího 15 let může soud pro mládež za čin jinak trestný uložit podle § 93, odstavce 1, zákona č. 218/2003 Sb. výchovnou povinnost, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochrannou výchovu, ochranné léčení.

1.5 Probace a mediace v evropském kontextu

Probační aktivity vznikaly původně zcela mimo státní zařízení, a to v rámci církví a dobrovolnických zařízení. Za zemi s nejdelší tradicí probace je v Evropě považováno Nizozemsko. Její založení se zde datuje k roku 1823. Rovněž Velká Británie a skandinávské země mají dlouholetou tradici. V zemích západní Evropy zaznamenala probace rozvoj především ve druhé polovině 20. století. V současnosti představují systémy probačních služeb v evropských zemích pestrou škálu organizačních modelů. Ve Francii je probace začleněna jako specializovaná sociální práce přímo do justice, v Rakousku a Německu je touto činností zase pověřena privátní organizace. Anglie a Wales mají probační činnosti zajištěné prostřednictvím privátních a justičních orgánů. Přes mnoho formálních rozdílů v těchto systémech jsou rovněž patrné i společné rysy. Mezi charakteristické úkoly evropských probačních služeb patří poskytování kvalifikovaného informačního servisu pro orgány činné v trestním řízení a další subjekty za účelem usnadnění jejich rozhodnutí. Dále podpora, organizace a zajištění výkonu sankcí a opatření vykonávaných ve společnosti. Také poskytování sociální a psychologické pomoci,

poradenství a podpory v průběhu kontaktu pachatele s trestní justicí. Rovněž podpora a rozvoj programů zaměřených na odklon od klasického trestního řízení a podpora klientů, kteří se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. V neposlední řadě zde patří podpora rodin a osob z nejbližšího sociálního okolí pachatelů, za účelem vytvoření vhodných podmínek pro klidné soužití. (Příručka pro probaci a mediaci, 2001, s. 3-5, A1)

Probační programy v zahraničí se konstruují speciálně pro různé pachatele. Existují programy pro závislé na alkoholu, či jiných návykových látkách, pro pachatele sexuálně motivované, pro pachatele domácího násilí apod. Tyto programy tak reagují na specifické potřeby pachatelů a zkoušejí ovlivňovat kriminogenní postoje pachatelů a také posilovat jejich odpovědnost. (Matoušek, 2007, 104)

Probační a mediační služba České republiky je v současnosti partnerem 3 mezinárodních projektů. Všechny tři se realizují v letech 2013 – 2014. První z projektů se nazývá Strategicky zacíleno na recidivu prostřednictvím hodnocení a monitorování (STREAM) a jeho realizátorem je Národní probační a vězeňská služba Anglie a Walesu. V tomto projektu mohou dva odborníci, které deleguje PMS ČR přispět k výzkumu v rámci tohoto projektu. Druhým projektem je Restoratívni justice na úrovni vykonávacího řízení, podpora a ochrana obětí trestných činů. Jeho realizátorem je Šlesvicko-holštýnská asociace pro sociální odpovědnost v oblasti trestního soudnictví a zacházení s obětí a pachatelem. V tomto projektu bude taktéž delegován jeden odborník podílející se na výzkumu. Posledním je projekt s názvem Kruhy pomoci pro pachatele sexuálního násilí (CIRCLES4EU), který realizuje Avans Centrum pro bezpečnostní politiku a trestní justici a Holandská probační služba. V tomto projektu bude Probační a mediační služba sledovat vývoj projektu v zemích, kde byl projekt spuštěn, provádět adaptační studie a připravovat podmínky pro budoucí implementaci projektu a taktéž opět deleguje odborníka, který může přispět k výzkumu v rámci projektu. (Probační a mediační služba České republiky, 2014)

2 PREVENCE KRIMINALITY

Prevence kriminality je nedílnou součástí kriminologie. Jedná se o činnost, kterou plní stát a společnost za účelem ochrany občanů před kriminalitou. Prevencí kriminality rozumíme veškeré aktivity směřující k předcházení páchání trestných činů, k snižování jejich výskytu cestou zamezení páchání nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů. Jejím cílem je tedy zastavit růst kriminality nebo alespoň dosáhnout jejího zmenšení. Představuje úsilí eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítáním nebo pokračováním. Prevence kriminality je stále častěji označována jako „kontrola kriminality“. (Zapletal, 2008, s. 7-8)

Bouřa (2007, s. 98) uvádí, že kvalitní prevence kriminality je mnohem efektivnější a hospodárnější než podpora represe a systémů trestní justice. Odnětí trestu svobody totiž může přinést krátkodobou úlevu, nicméně má dlouhodobé celospolečenské důsledky i negativní společensko-ekonomický dopad na pachatele a jeho nejbližší sociální okolí.

Na prevenci by se tedy mělo stavět. Je mnohem účelnější něčemu předcházet, než nést následky. Nicméně prevence není záležitostí pouze státu či společnosti, ale i každého jedince zvlášť. Každý člověk totiž nese odpovědnost za své činy a měl by tedy dobře zvažovat své jednání.

Prevenci kriminality můžeme v rámci obsahového zaměření dělit na prevenci sociální, situační a viktimologickou. Sociální prevence je orientovaná na pachatele a jeho socializaci a také na změnu příčin kriminality. Je nejširší, zaměřená na kriminogenní faktory jako například prostituce, nezaměstnanost, extremistické skupiny, alkoholismus, deformace v oficiální politice a právním řádu apod. Situační prevence se koncentruje na samotný trestný čin. Zločin vnímá jako produkt motivace a příležitosti. Je zaměřená na odstraňování kriminogenních situací, omezování příležitostí ke spáchání trestného činu a zvyšování rizika dopadení pro pachatele. Viktimologická prevence je zaměřena na využití viktimologických poznatků a orientuje se na osvětovou a poradenskou činnost – jak se mají lidé chovat, aby ochránili sebe a svůj majetek a také jak se mají chovat před útokem, v jeho průběhu a po něm. Další třídění prevence kriminality je možné podle okruhu adresářů, a to na primární, sekundární a terciární prevenci. Rovněž ji můžeme kvalifikovat podle strategie na přímou a nepřímou, kdy se jedná buď o čekání na pachatele v konkrétní dobu a na konkrétním místě, kdy by mělo k trestnému činu dojít (přímá), nebo o preventivní obchůzkovou činnost policistů v místech se zvýšenou trestnou činností

(nepřímá). Také podle časového hlediska na predeliktní – před spácháním trestného činu (například umístění kamery na určitý objekt) a postdelikttní – po spáchání trestného činu, aby zabránila dalšímu trestnému činu. Dále podle použitých prostředků na právní a mimoprávní. První zmiňovaná obsahuje například čekání na pachatele a jeho zadržení policisty dle Trestního řádu a druhá obnáší například vznik občanských hlídek. Taktéž podle úrovně rozvíjení na místní – např. opatření u konkrétního objektu, regionální – např. vyhlášení zákazu vstupu do lesních prostor a celostátní - například zákaz jízdy kamionů v určité době z důvodů nehodovosti. A v neposlední řadě podle druhu preventivního opatření na organizační (např. zřízení krizového centra), technickou (např. umístění zabezpečovacích zařízení do vozidel), personální (např. prověřování osob) a výchovnou (např. drogová osvěta) či jinou. (Svatoš, 2012, s. 88 - 92)

2.1 Primární, sekundární a terciární prevence

Primární prevence je orientována na veškeré obyvatelstvo státu, města, či některou z demograficky vymezených skupin obyvatelstva jako je např. mládež. Působí na každého bez ohledu na stupeň jeho kriminálního ohrožení, a to cestou sociální, kulturní a právní politiky. Může být sociální, což znamená, že je uskutečňována formou výchovy, vzdělání, osvěty apod. Dále situační, což může být například výstavba menších sídlišť, protože velká sídliště jsou častým místem pro páchaní kriminality. A také viktimologická, například v rámci informování určité skupiny veřejnosti o potencionálním nebezpečí. (Svatoš, 2012, s. 90)

Cílem primární prevence kriminality je tedy předcházet vzniku jakéhokoliv kriminálního chování za účelem vyšší kvality života celé společnosti. Velmi důležitou cílovou skupinou primární prevence je mládež. Dle Policie ČR „Kriminalita mladistvých a nezletilých má vzrůstající tendenci a stává se celospolečenským problémem. Jedním z důvodů proč tato problematika narůstá, je i mylné povědomí této cílové skupiny, že jim vzhledem k jejich věku v podstatě nehrozí žádný trest za protiprávní jednání.“ Matoušek (2003, s. 266) uvádí, že nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence je výchova dětí v rodinách a školách.

V procesu prevence kriminality je důležité, aby děti a mladiství skutečně poznali podstatu kriminality a protiprávní činy jako projev nedostatečné úcty, vztahu, empatie a citu vůči jinému člověku, věci nebo zvířeti. A protože každodenní součástí života dětí a mladistvých je právě škola, měla by být v tomto prostředí rozvíjena empatie i asertivita. Na prevenci mládeže má také velký vliv celková společenská atmosféra a názory,

či to, jak je jim podávána interpretace společenské reality ze strany dospělých. (Danek, 2007, s. 207-208)

Pochopení je klíčem k tomu aby člověk jednal v souladu se svým svědomím. Hodnoty lidí se mění během celého jejich života, na základě nejrůznějších životních zkušeností, ale největší prostor k napomáhání v jejich utváření dostáváme právě v době, kdy jsou dětmi, či mladistvými. Můžeme se snažit být příkladem, vysvětlovat a poukazovat. Snažit se co nejlépe využít příležitosti, které se nám dostane.

Primární prevence může být prováděna v rámci různých programů, seminářů či besed apod. Jednou z možností je dlouhodobý neboli komplexní program, jehož součástí je vedle problematiky sociálně nežádoucích jevů i rozvoj sociálních dovedností. Další je program primární prevence pro rizikové skupiny či program včasné intervence, který je cíleným programem primární prevence pro skupiny osob, u kterých je zvýšené riziko sociálně nežádoucích jevů. Program primární prevence pro rizikové osoby neboli program včasné intervence je určen pro jedince, u kterých je zvýšené riziko sociálně nežádoucích jevů. Do Peer programu (vrstevnický program) jsou zapojeny vyškolené osoby stejného věku. Tento program se snaží zejména posílit postoje proti sociálně nežádoucím jevům a také posílit normy uvnitř skupiny. Edukativní program je ucelený vzdělávací program, zahrnující teorii a základní informace z oblasti problematiky sociálně nežádoucích jevů, případně také prohlubování získaných znalostí či předávání aktuálních informací a nácvik praktických dovedností. Interaktivní seminář je většinou jednorázová aktivita, která zahrnuje informační část a tyto informace zprostředkovává interakční formou spolu s možnostmi, kam se obrátit v případě potíží. Vzdělávací seminář je jednorázová vzdělávací aktivita nejčastěji informačního charakteru orientovaná na jedno konkrétní téma. Komponovaný pořad je jednorázová aktivita, která kombinuje uměleckou formu s diskusí s odborníky. Beseda je rovněž jednorázová aktivita, ve které přednášející prostřednictvím rozhovoru s posluchači zjišťuje jejich znalosti, názory a postoje a podle jejich úrovně se zaměřuje na konkrétní témata, odpovídá na dotazy a dává prostor pro vyjádření jednotlivých osob ve skupině. Přednáška, taktéž jednorázová aktivita, která zahrnuje odborný výklad čistě informačního charakteru, která nepředpokládá aktivní zapojení cílové skupiny. Přednáška je zaměřená na konkrétní téma. (Národní informační centrum pro mládež, 2014)

Sekundární prevence je zaměřena na potencionální pachatele, kterými mohou být rizikové skupiny mládeže, lidé závislí na návykových látkách aj., dále na potencionální

oběti, kterými mohou být senioři, děti apod. a také na kriminogenní situace jakými jsou nebezpečné křižovatky, místa s vysokou koncentrací kriminality atd. Sekundární prevence může být stejně jako primární prevence sociální (nezaměstnanost v konkrétním regionu z důvodu strukturální nezaměstnanosti), situační (osvětlení tmavého prostřanství) i viktimologická (informování seniorů na konkrétním sídlišti o zvýšeném množství přepadávání starších osob). (Svatoš, 2012, s. 90)

Na rozdíl od primární prevence orientované na veškeré obyvatelstvo se tedy sekundární prevence zaměřuje na rizikové jedince či skupiny. Ať už jde o potencionální oběti či pachatele.

Terciární prevence se orientuje na předcházení kriminální recidivy konkrétního pachatele. Snaží se toho dosáhnout pohrůzkou trestu, ukládáním ochranných opatření, postpenitenciarární péčí ze strany Probační a mediační služby, ze strany orgánů ochrany péče o mládež apod. Taktéž se zabývá oběťmi, a k tomu aby se oběť nestávala obětí opakovaně je využíváno například poradenské činnosti, posttraumatické péče atd. (Svatoš, 2012, s. 91)

Soustředí se také na resocializaci osob po návratu z výkonu trestu a ochranu společnosti. Dalo by se říct, že přichází ve chvíli, kdy primární a sekundární prevence selže. Je ale také velmi důležitá i proto, že když se člověk vrátí například z vězení, potřebuje obrovské zázemí k tomu, aby složitou životní situaci překonal a k trestné činnosti se v ideálním případě nevrátil. Zde opět sehrává mimo jiných služeb nezastupitelnou roli Probační a mediační služba.

3 OBDOBÍ ADOLESCENCE

Z pohledu vývojové psychologie je období dospívání neboli adolescence přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Zahrnuje jednu dekádu života, od 10 do 20 let. Je to období, ve kterém dochází ke komplexní proměně osobnosti v oblasti somatické, psychické i sociální. Průběh dospívání je závislý na konkrétních kulturních i společenských podmínkách. Právě z těch vyplývají požadavky a očekávání společnosti k dospívajícím. Je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si zralejší formu vlastní identity, se kterou bude spokojen. (Vágnerová, 2012, s. 367)

Vágnerová (2012, s. 369 - 371) dále dělí období dospívání na dvě fáze a to na ranou adolescenci (11 - 15 let), kterou označuje jako pubescenci a na pozdní adolescenci (15 - 20 let), obojí s určitou individuální variabilitou. U pubescence uvádí jako nejnápadnější změnu tělesné dospívání, kterou považuje za podnět ke změně sebepojetí i chování okolí. Dále se mění myšlení i emoční prožívání. Pubescent se začíná osamostatňovat a velkou roli v této fázi hraje přátelství. Potřebu odlišit se od dětí i dospělých demonstrují skrz úpravu zevnějšku, životní styl, hodnoty apod. Pozdní adolescenci charakterizuje jako dobu komplexnější psychosociální proměny. Na počátku tohoto období vrcholí přijetí specifické adolescentní kultury jako potvrzení příslušnosti k věkově vymezené skupině a k potvrzení určité sociální identity. Experimentování s různými variantami chování v tomto období může být užitečné, ale i riskantní.

Podle Vágnerové (2012, s. 450) není problémem adolescentů nedostatek hodnot, ale spíše jejich množství a neujasněné priority. Dospívající podle ní potřebují stabilní hodnotový systém, který jasně rozlišuje co je dobré a co špatné. Jenomže právě existence mnoha vzájemně se vylučujících očekávání společnosti nutí adolescenty k přijímání protichůdných rolí, což zapříčiňuje zmatek a nejistotu a neustálé hledání těch správných a navždy platných norem, které však často nabízejí extrémisticky založené skupiny, protože jistota v oblasti hodnot není dosažitelná.

Můžeme tedy říct, že je to období velmi náročné pro vývoj jedince, který je ovlivněn mnoha faktory. Důležitý je citlivý, trpělivý a empatický přístup k adolescentům, aby bylo dosaženo co nejlepších podmínek pro jejich osobní rozvoj. Taktéž je třeba určité dávky ostražitosti a všímavosti v případech problémového chování. A to jak ze strany rodiny, tak školy a jiných institucí.

3.1 Adolescenti jako ohrožená sociální skupina

Adolescence neobsahuje ve své základní charakteristice konflikty, krize a zvraty, nicméně je to období velmi citlivé pro rozvoj tzv. rizikového a problémového chování. Toto chování můžeme rozdělit na dva druhy, prvním je poškozování tělesného nebo duševního zdraví adolescentů a druhý typ je spjat s ohrožením společnosti, tedy negativním vlivem a újmou druhých lidí. (Macek, 2003, s. 77)

Na adolescenty čeká v tomto životním období velký počet rizik. Je to i z toho důvodu, že se jedná o období, kdy se určitým způsobem osamostatňují a pozvolna oddělují od rodičů. Adolescenti jsou jednou z nejpočetnějších skupin uživatelů internetu, začínají mít více volného času, který mohou trávit podle sebe, navštěvují diskotéky, mají větší příležitost setkat se s návykovými látkami, a protože je tato doba i dobou experimentování, existuje velká pravděpodobnost, že některé z těchto látek i vyzkouší. Zejména na dívky je kladen tlak na štíhlou postavu a požadavky na krásu, který se může stát příčinou některé z poruch příjmu potravy. A to je jen malý výčet ze všech ostatních možných rizik. Rovněž se ale u adolescentů právě v tomto období může rozvinout rizikové a problémové chování. Takovými skutečnostem se snaží předcházet některá zařízení, jako například nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, kde mohou trávit svůj volný čas, provozovat spoustu aktivit, ale také se pracovníkům svěřit se svými problémy. Tyto kluby mají tedy poradenskou i preventivní činnost. Děti a mladiství se tu tedy baví a zároveň jsou pod jakýmsi dozorem.

Služby pro rizikové děti a mládež uvádí Matoušek (2007, s. 86 - 87). Jednou z nich je kurátor, který je úředníkem státu a jeho povinností je starat se o děti a mládež, která je obtížně vychovatelná a mladistvé páchající trestnou činností a jejich rodiny. Poskytuje jim poradenskou a socioterapeutickou pomoc. Ta však nemůže být příliš intenzivní z důvodu omezené časové kapacity s ohledem na velké množství případů, kterými se kurátoři zabývají a proto je také odkazuje do soustavné péče jiným organizacím. Dále uvádí, že systém státních školských zařízení pro tuto skupinu tvoří diagnostické ústavy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy pro mládež. Do těchto organizací přicházejí děti a mládež se soudem určenou ústavní a ochrannou výchovou, kromě diagnostického ústavu, ve kterém je možný pobyt i na vlastní žádost. Dále ve větších městech existují střediska výchovné péče s poradenskou a terapeutickou péčí rodinám. Také ústavy poskytující vzdělávací programy.

Paradoxem je, že v dnešní době existuje jakýsi kult mládí, který je však jen pouhou iluzí. Tento kult totiž nemluví o problémech mladých lidí a naprosto opomíjí důležitost toho, aby každý jednotlivec dospěl a naopak jen neustále vyzdvihuje jakousi pokřivenou podobu hodnot a způsobu života mladých a je tedy naprostým zkreslením reality a přirozeného koloběhu života. Názornou ukázkou propagace mládí kolem sebe můžeme vidět každý den například v reklamách, které jsou v dnešní době prezentovány v médiích. Mladí lidé jsou zde ukazováni jako krásní, šťastní, schopní a úspěšní. Zatímco naopak starší generace jsou obsazovány zejména do reklam na nejrůznější typy farmaceutik. Taková stereotypizace však celkovému chování a vnímání společnosti vůbec neprospívá.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum realizovaný v rámci bakalářské práce, je orientován na primární prevenci prováděnou Probační a mediační službou ve Zlíně. Na středisku PMS ČR se v rámci primární prevence kriminality konají edukační besedy pro studenty. Na těchto besedách přednášejí většinou vždy dva z pracovníků Probační a mediační služby z celkového počtu čtyř pracovníků. Na začátku dostanou studenti na výběr ze dvou variant průběhu besedy. Jedná se o to, zda chtějí mít celou besedu pouze v teoretické formě, anebo mají možnost si zvolit návštěvu soudní místnosti, kde si mohou vyzkoušet hlavní líčení nanečisto. V první části besedy pracovníci představují studentům Probační a mediační službu ČR, její poslání a činnosti jako především osobní práci s klienty, kontrolu a pomoc, zjišťování rizikových faktorů v životě klientů a zaměření se na jejich řešení. Dále hovoří o alternativních trestech, vysvětlují pojem trestní odpovědnost a zmiňují také další velmi užitečné informace z právní oblasti jako pojem spolupachatelství, pokus trestného činu a také věci vylučující trestnost – věk, nutná obrana, nepřičetnost, krajní nouze a oprávněné použití zbraně. Každá beseda je trochu odlišná, protože jak uvádíme v teoretické části, na besedě přednášející prostřednictvím rozhovoru se studenty zjišťuje jejich znalosti, názory a postoje a podle jejich úrovně se zaměřuje na konkrétní oblasti, odpovídá na dotazy studentů a dává prostor pro vyjádření jednotlivým studentům ve skupině. Neexistuje tedy žádný identický program, stejná je pouze jeho základní osnova. V druhé části besedy tedy na základě výběru studentů pokračuje buď přednáška nebo dochází k přesunu do jedné ze soudních místností. Konkrétně se jedná o soudní místnost, ve které se odehrává řešení ve věcech mladistvých. V případě zvolení druhé varianty je studentům popsán a vysvětlen průběh celého procesu a také zajímavosti týkající se například mýtů o českém soudnictví. Dále si studenti sami zvolí, kdo by chtěl zastávat jakou úlohu v hlavním líčení. Na výběr je předseda senátu, dva přísedící, státní zástupce, obhájci a obžalovaní. Poté je studentům přečten případ, který se bude řešit. Pracovníci PMS ČR používají většinou trestný čin zatajení věci dle § 219, odst. 1, trestního zákoníku. Studenti dostanou pokyny a sehrává se hlavní líčení. Jsou instruováni i v průběhu líčení, protože mají spoustu dotazů nebo nejasností. Ti, kteří zastávají funkci senátu nebo státního zástupce, mají před sebou osnovu formálních informací, které by měly být proneseny v průběhu i v závěrečné řeči, sami si tam však některé skutečnosti doplňují a také navrhují trest. Po skončení hlavního líčení a dotazů ze strany studentů je beseda ukončena.

4.1 Výzkumný problém a vymezení výzkumných cílů

Výzkumným problémem je tedy přínos edukačních besed PMS ČR ve Zlíně pro studenty základních a středních škol a jejich zpětná vazba na tyto besedy.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit jaká je zpětná vazba na edukační besedy zaměřené na primární prevenci kriminality pořádané PMS ČR ve Zlíně a jaký je přínos těchto besed pro studenty.

Dílčí cíle byly formulovány takto:

1. Zjistit jestli považují studenti besedu za přínosnou, zda pro ně byly sdělené informace nové a zda je považují za užitečné.
2. Zjistit, kterou část besedy považují za nejpřínosnější a co by na této besedě změnili.
3. Zjistit zda by se této besedy studenti zúčastnili znovu a jestli se již účastnili nějaké besedy týkající se kriminality.
4. Zjistit zda byli někdy studenti nebo někdo z jejich okolí, svědkem či obětí trestného činu nebo přestupku anebo obětí pokusu o trestný čin či přestupek.
5. Zjistit zda studenty zaujala práce PMS ČR a co si pamatují z náplně činností pracovníka PMS ČR zmíněných na besedě.
6. Zjistit jak by se studenti zachovali, kdyby se trestného činu či přestupku dopustil jejich kamarád a jaké skutečnosti mohou mít podle nich vliv na to, že člověk spáchá trestný čin.

4.2 Výzkumné otázky

VO1: Považují studenti besedu, které se účastnili, za přínosnou a informace na ní získané za užitečné a nové?

VO2: Která část besedy byla pro studenty nejpřínosnější, co by naopak změnili?

VO3: Zúčastnili by se studenti této besedy znovu a účastnili se někdy jiné besedy týkající se kriminality?

VO4: Stali se někdy studenti nebo někdo z jejich známých svědky či oběťmi trestného činu, či přestupku nebo obětí pokusu o ně?

VO5: Zaujala studenty práce pracovníků PMS ČR, a které z jejich činností si zapamatovali?

VO6: Co má podle studentů vliv na spáchání trestného činu či přestupku a jak by se zachovali, kdyby trestný čin či přestupek spáchal jejich kamarád?

4.3 Výzkumný soubor a technika sběru dat

Výzkumným souborem byli studenti, kteří se zúčastnili besed na PMS ČR ve věku od 13 do 20 let. Jedná se tedy o studenty v období adolescence, jak konkrétněji v teoretické části. Šlo o výběr záměrný.

Výzkum byl realizován kvantitativní metodou. Ke sběru dat byla použita metoda dotazníkového šetření, která byla s ohledem na potřeby výzkumu vyhodnocena jako nejvhodnější. Na besedách tak studentům vyplnění dotazníku nezabralo příliš mnoho času, ale zároveň jsme získali všechny potřebné informace. Vytvořený dotazník obsahoval devatenáct otázek, konkrétně otázky otevřené, uzavřené, polouzavřené i škálové. Pouze na jednu otázku bylo možné odpovědět více možností. Šetření proběhlo vždy na konci besedy. V rámci předvýzkumu byl dotazník rozdán na jedné z besed, které se účastnilo patnáct žáků, a díky tomu jsme ověřili správnost a srozumitelnost formulací otázek. Z celkového počtu 193 dotazníků, bylo po vyřídění k výzkumu použito 190.

4.4 Metoda analýzy dat

K analýze dat byla použita především deskriptivní analýza. Ve dvou případech byly stanoveny hypotézy, které byly formulovány takto:

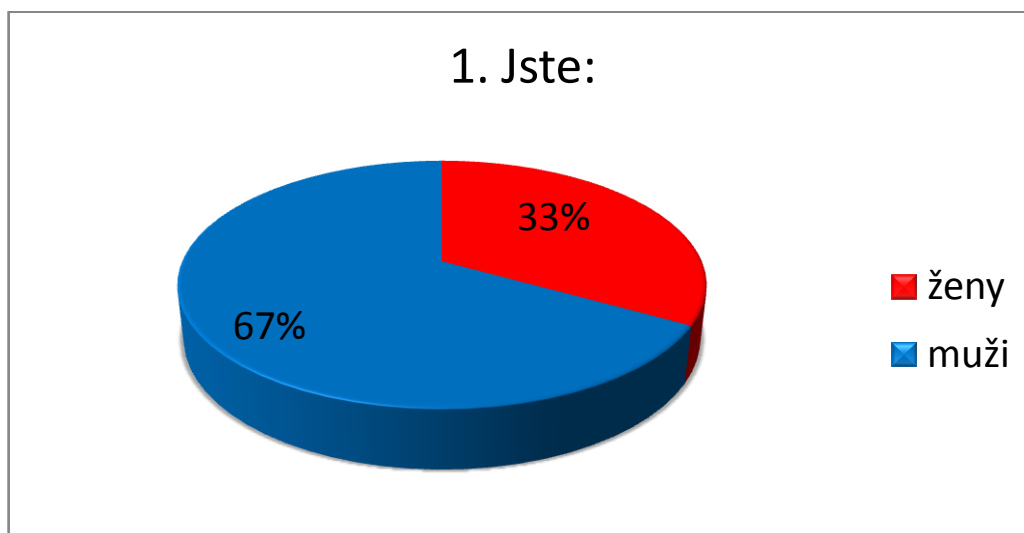
H1: Mezi počtem mužů a žen, kteří se stali obětí trestného činu či přestupku, existuje rozdíl.

H2: Mezi pohlavím studentů a jejich předpokládaným chováním v případě, že jejich známý spáchá trestný čin či přestupek, existuje rozdíl.

V prvním případě byl použit test nezávislosti chí kvadrát pro čtyřpolní tabulku a ve druhém test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. „Tohoto testu významnosti je možno využít např. v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního (popř. ordinálního měření).“ (Chrásková, 2007, s. 76)

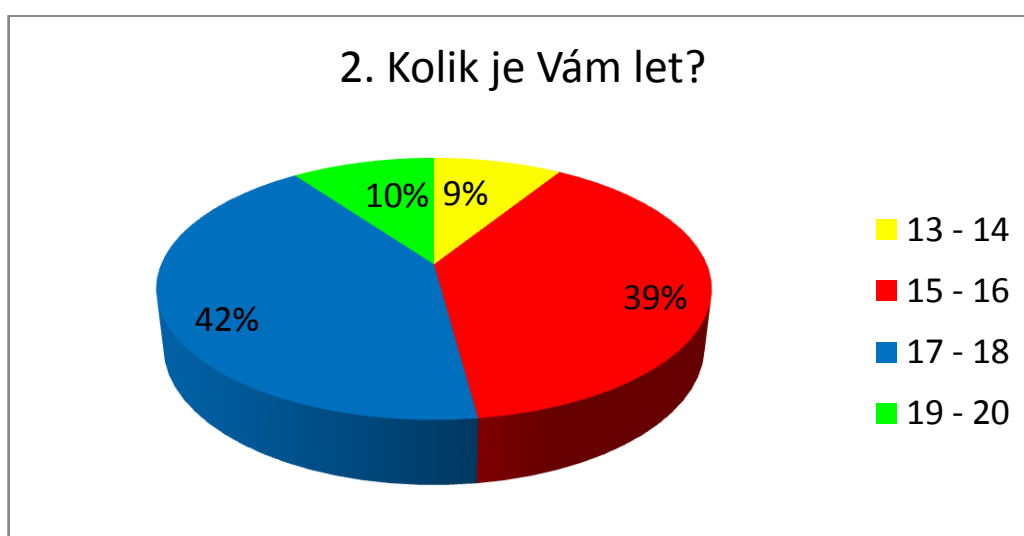
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Graf 1 – Rozložení respondentů podle pohlaví

Na tomto grafu vidíme rozložení respondentů. Mezi studenty převažovali muži a to z toho důvodu, že mezi zkoumanými besedami byla velká účast střední průmyslové školy s velkým zastoupením mužů. Větší část tedy tvořilo 127 (67%) mužů a menší 63 (33%) žen.

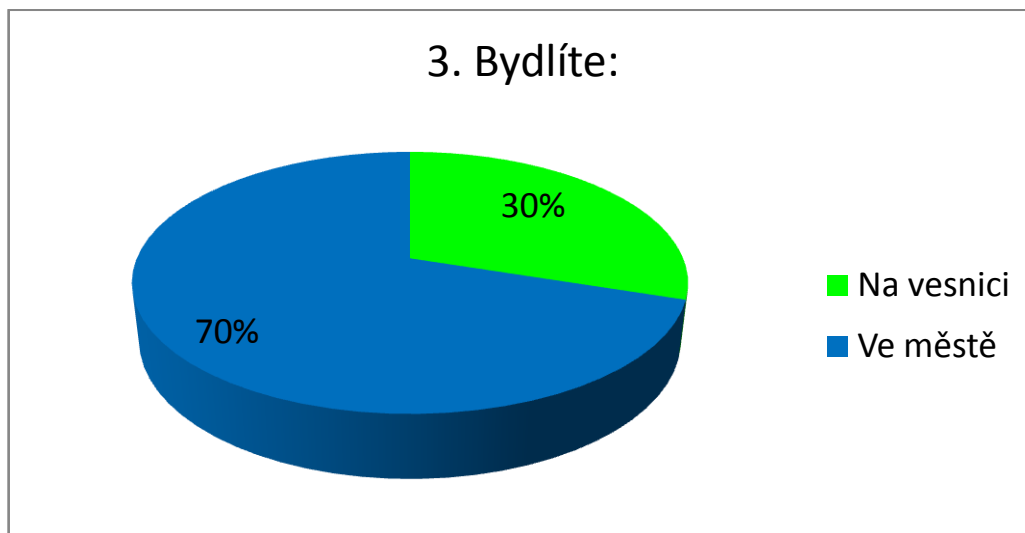
Graf 2 – Rozložení respondentů podle věku

Zde můžeme vidět, že nejpočetněji zastoupená věková skupina byla v rozmezí 17 – 18 let, a to konkrétně 80 studenty (42%). Druhou nejpočetnější skupinou byli studenti ve věku

15 – 16 let, 74 studentů (39%). Další dvě skupiny byli méně početné, ve věku 19 – 20 celkem 19 studentů (10%) a ve věku 13 – 14 pouze 17 studentů (9%).

Graf 3 – Rozložení respondentů podle bydliště

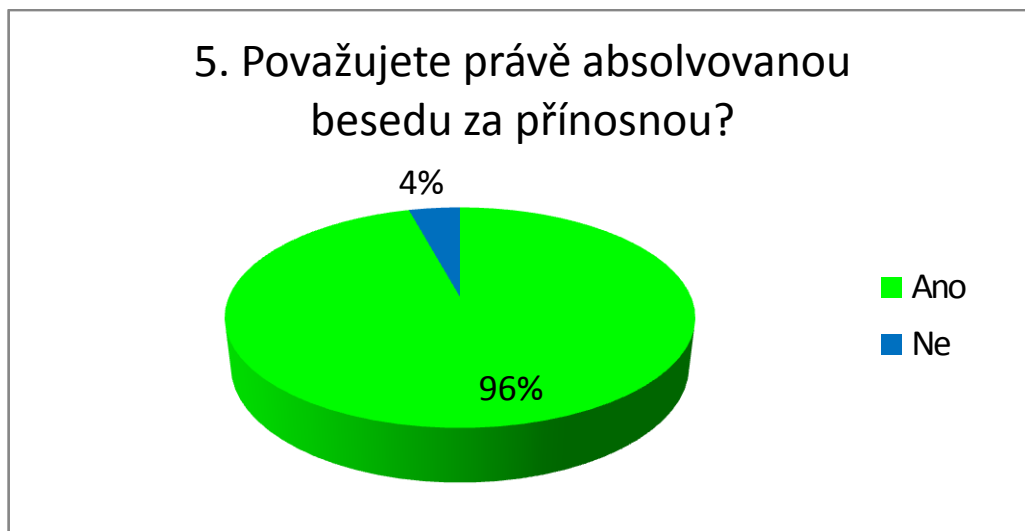
133 studentů (70%) uvedlo, že bydlí ve městě a zbylých 57 (30%) má bydliště na vesnici.

Graf 4 – Jakou školu navštěvujete?

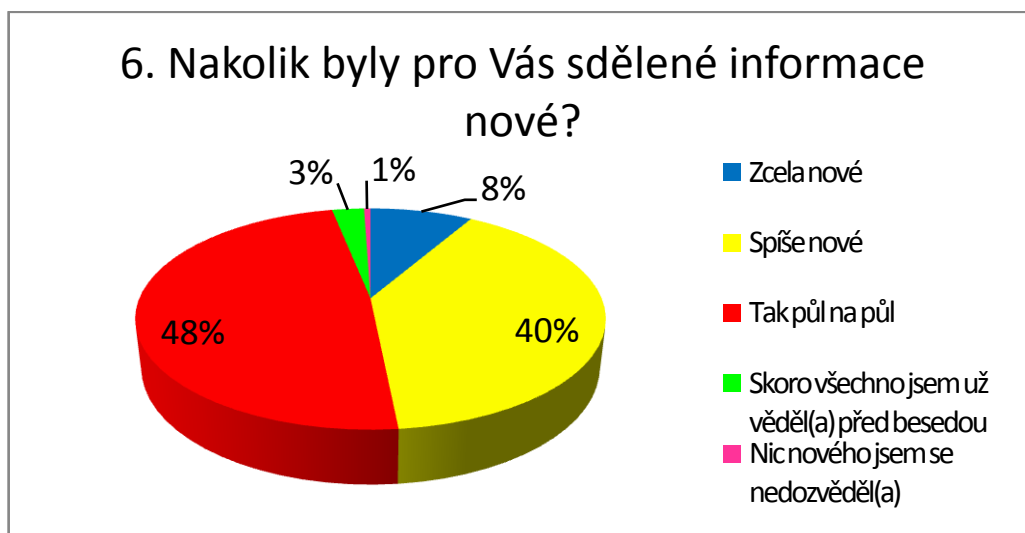
Největší zastoupení bylo v době zkoumání studenty základní školy a to 90 žáky (47%). S přibližně stejným počtem 85 studentů (45%) besedu navštívili studenti střední odborné školy. Z gymnázia se v danou dobu zúčastnilo pouze 15 studentů (8%).

Graf 5 – Považujete právě absolvovanou besedu za přínosnou?

Na tomto grafu můžeme vidět, že téměř naprostá většina studentů tuto besedu hodnotí jako přínosnou. Konkrétně 182 studentů (96%). Pouhých 8 studentů (4%) uvedlo, že tuto besedu za přínosnou nepovažují.

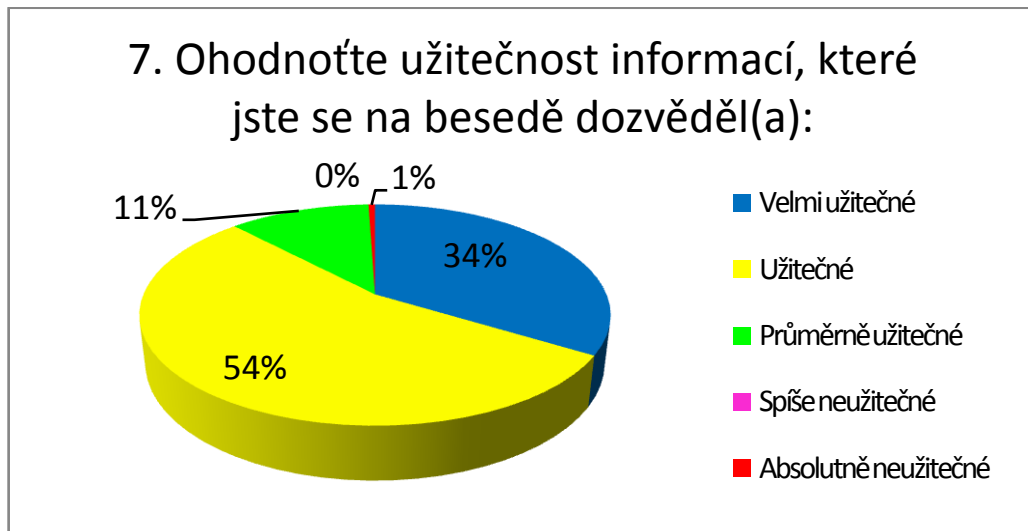
Graf 6 – Nakolik byly pro Vás sdělené informace nové?

Otázka číslo 6 byla první ze tří škálových otázek v dotazníku. Studenti měli za úkol ohodnotit, nakolik byly pro ně sdělené informace nové. Jak vidíme, pro zhruba polovinu studentů byly informace, které se dozvěděli zcela nové nebo spíše nové. Konkrétně pro 16 studentů (8%) byly informace zcela nové a pro 76 studentů (40%) spíše nové. 92 studentů (48%) uvedlo, že asi polovinu ze sdělených informací už znalo a polovina byla pro ně nová. 5 studentů (3%) označilo odpověď, že už skoro všechny informace znali

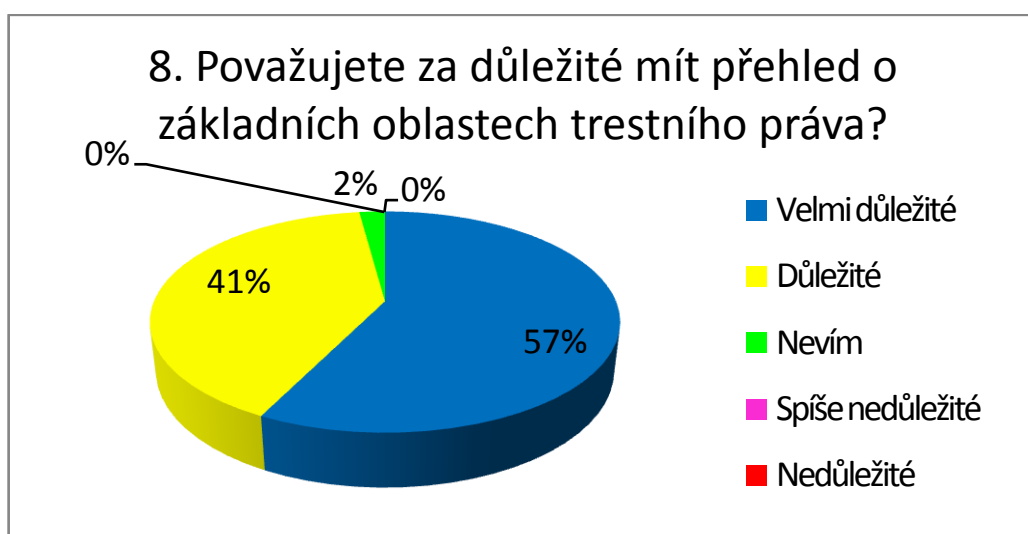
před besedou a 1 student (1%) uvedl, že se nedozvěděl vůbec nic nového. Můžeme tedy říct, že novost informací byla pro většinu studentů vysoká.

Graf 7 – Hodnocení užitečnosti informací

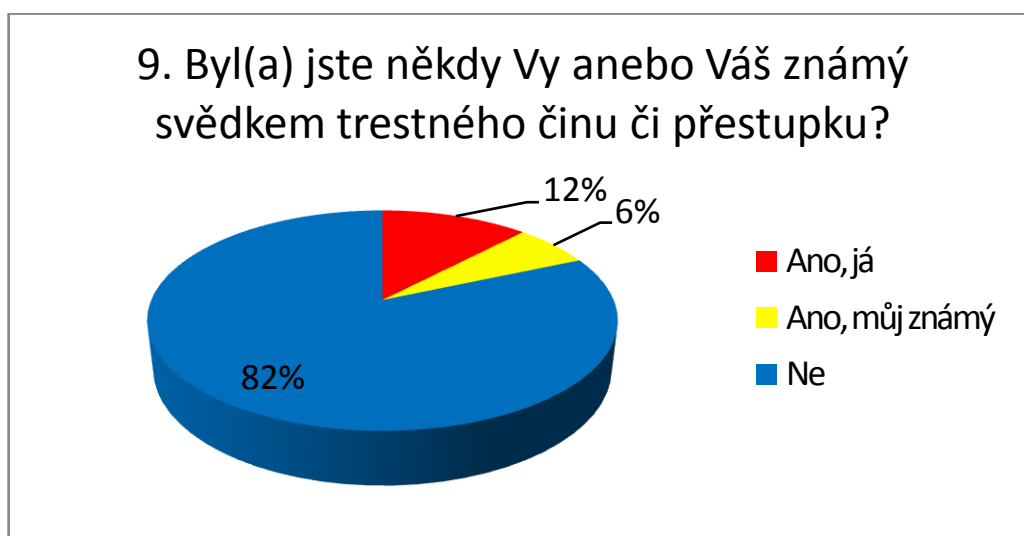
U druhé škálové otázky bylo úkolem studentů ohodnotit užitečnost informací. Můžeme vidět, že nejvíce studentů hodnotilo na vyšších škálách. 64 studentů (34%) označilo informace za velmi užitečné, 103 studentů (54%) za užitečné. 22 studentů (11%) hodnotilo informace jako průměrně užitečné a 1 student (1%) jako absolutně neužitečné. Položku spíše neužitečné neoznačil nikdo.

Graf 8 – Považujete za důležité mít přehled o základních oblastech trestního práva?

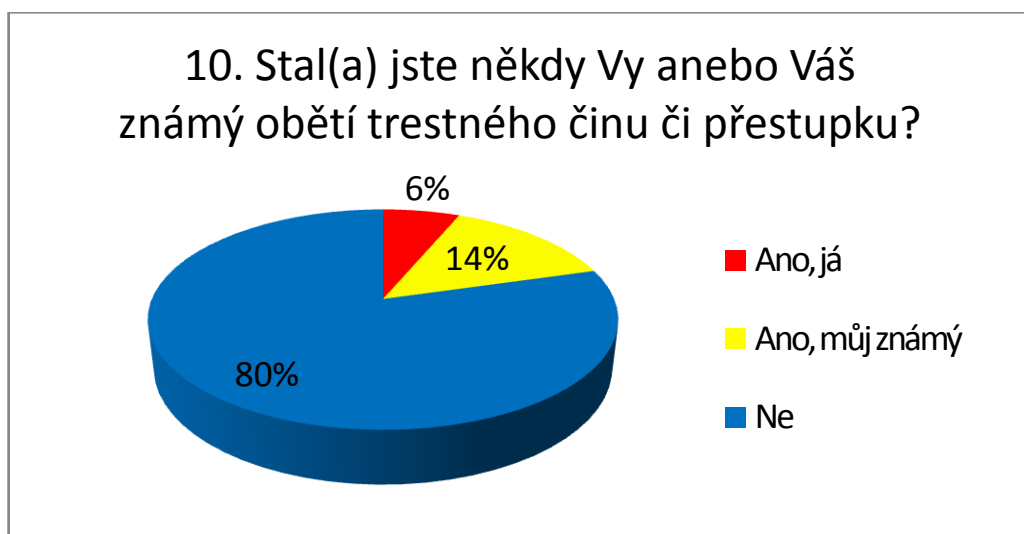
Poslední ze škálových otázek měla za cíl zjistit, jestli studenti považují za důležité mít přehled o základních oblastech trestního práva. Ukázalo se, že za velmi důležité to považuje 109 studentů (57%). Za důležité 77 (41%). 4 studenti (2%) nedokázali odpovědět a uvedli, že neví. Zbylé dvě položky neoznačil nikdo. Z toho vyplývá, že valná většina studentů si uvědomuje důležitost osvojení si těchto znalostí.

Graf 9 - Byl(a) jste někdy Vy anebo Váš známý svědkem trestného činu či přestupku?

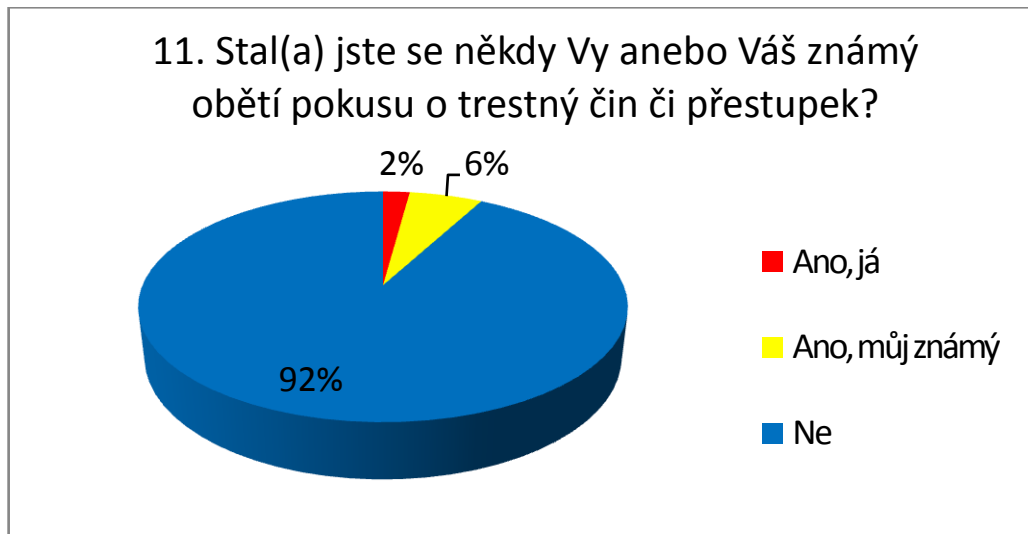
Tato otázka byla první ze tří polouzavřených, zjišťujících v jaké míře se studenti nebo lidé v jejich okolí dostávají do kontaktu s trestnou činností, či přestupky. Zde jsme se konkrétně ptali na svědka trestného činu či přestupku. Ukázalo se, 23 studentů (12%) se někdy stalo svědkem trestného činu či přestupku. Při popisu o jaký trestný čin či přestupek šlo, patřila mezi nejfrekventovanější odpovědi krádež. Dále také studenti uváděli autonehody, jízdu na červenou, ublížení na zdraví, prodej drog, únik na daních, požití alkoholu nezletilým, řízení auta nezletilým a sprejerství. 12 studentů (6%) uvedlo odpověď, že jejich známý, zde byla nejčastěji uváděna opět odpověď krádež, a dále uvedli také pobodání, ublížení na zdraví, autonehodu a šikanu. Převážná většina 155 studentů (82%) se nikdy nestala svědkem trestného činu ani přestupku.

Graf 10 - Stal(a) jste někdy Vy anebo Váš známý obětí trestného činu či přestupku?

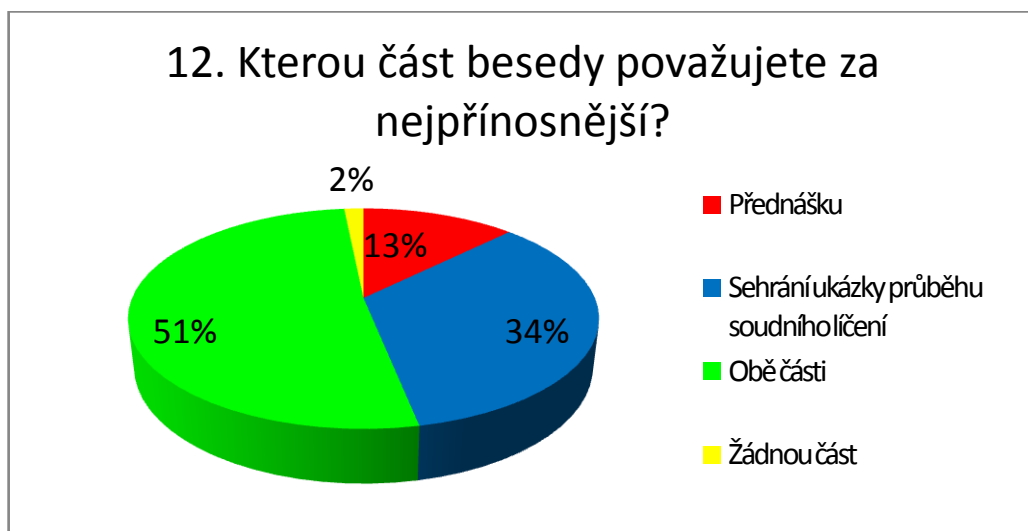
Tato otázka zjišťovala, zda se někdy studenti, nebo jejich známí stali obětí trestného činu či přestupku. 12 studentů (6%) uvedlo, že se obětí stalo. Nejčastěji uvedli krádež, poté podvod prostřednictvím internetu, dopravní nehodu a napadení. Zajímavým jevem je, že tři z dvanácti studentů uvedli jako pachatele Romy, což může evokovat určitou zaujatost vůči tomuto etniku, protože jiné popisy pachatelů se v dotazníku neobjevily. 27 studentů (14%) uvedlo, že obětí se někdy stal jejich známý, a to zejména obětí krádeže (auta, vybavení auta, majetku z garáže, peněz, mobilního telefonu, horských kol), dále poškození cizí věci, dopravní nehoda, ublížení na zdraví, srážka chodce s autem. Jeden student uvedl, že jeho známý otevřel cizím osobám, které ho následně ohrožovali nožem a okradli. 151 studentů (80%) uvedlo, že se oni sami ani jejich známí nikdy nestali obětí trestného činu či přestupku.

Graf 11 - Stal(a) jste se někdy Vy anebo Váš známý obětí pokusu o trestný čin či přestupek?

Třetí ze série těchto otázek zjišťovala, zda byli studenti nebo jejich známí někdy obětí pokusu o trestný čin. Pouze 4 studenti (2%) odpověděli, že oni sami. U všech uvedených případů se jednalo o zmařené pokusy o krádež. 11 studentů (6%) uvedlo, že obětí pokusu se stal jejich známý, zde studenti rovněž uváděli krádeže a také v jednom případě poškození majetku. 175 studentů (92%) odpovědělo na otázku záporně.

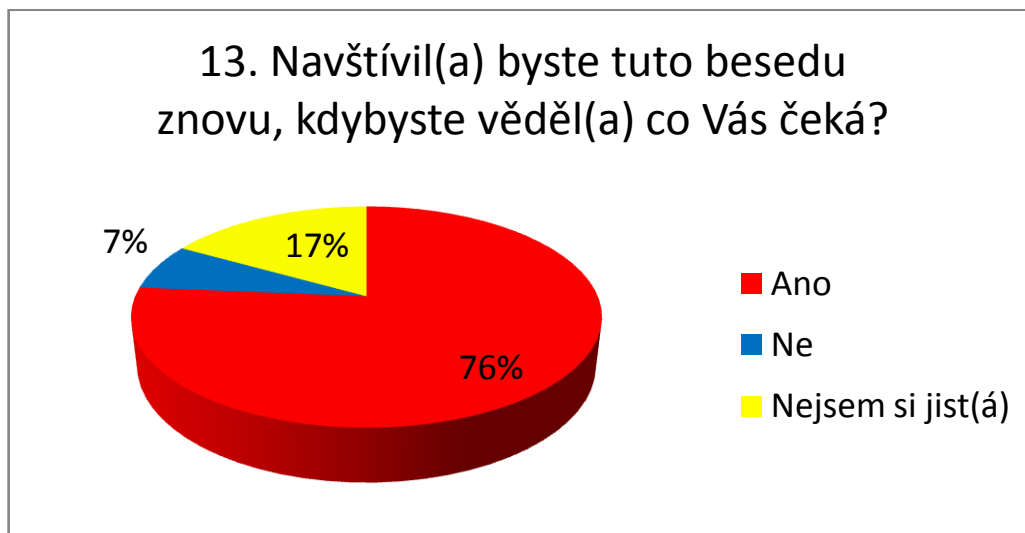
Graf 12 – Kterou část besedy považujete za nejpřínosnější?

Z tohoto grafu vyplývá, že největší počet studentů a to konkrétně 98 (51%) považovalo za nejpřínosnější obě části besedy. Jak teoretickou, tak praktickou. Druhá nejpočetnější skupina 65 studentů (34%) považovala za největší přínos praktickou část besedy,

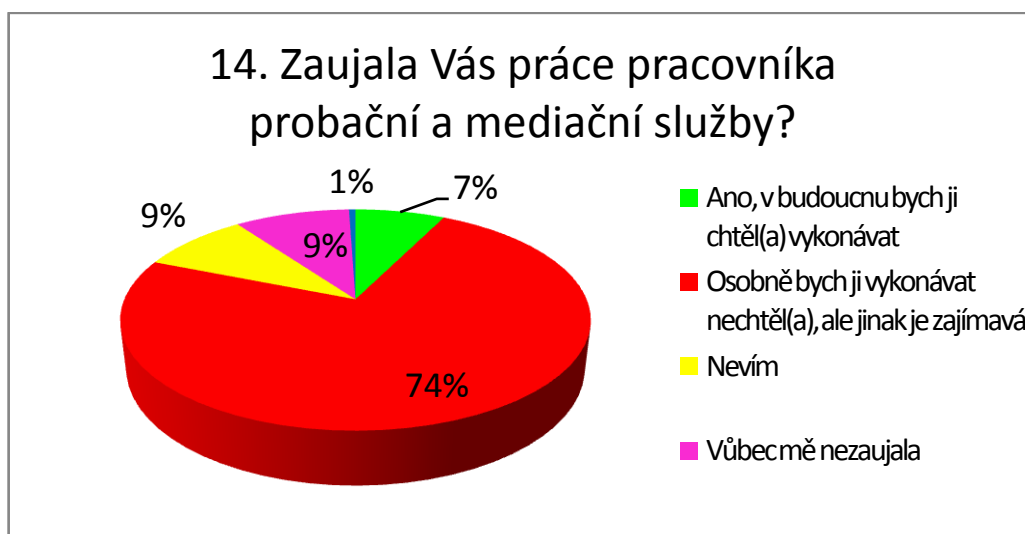
sehrání průběhu soudního líčení. 24 studentů (13%) uvedlo, že nejpřínosnější pro ně byla přednáška a pro 3 studenty (2%) nebyla přínosná žádná část.

Graf 13 - Navštívil(a) byste tuto besedu znovu, kdybyste věděl(a), co Vás čeká?

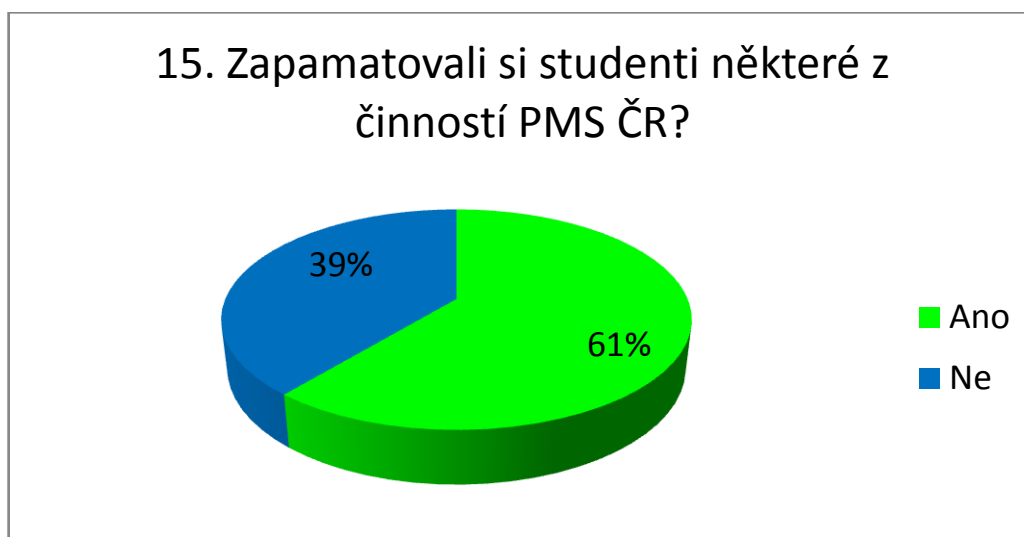
Účelem této otázky bylo zjistit, jak by studenti reagovali na navštívení této besedy zpětně, když už věděli, jak probíhá a co se na ní dozví. 145 z dotazovaných studentů (76%) po absolvování besedy uvedlo, že by tuto besedu navštívilo znovu, byli tedy se svou návštěvou spokojeni. 13 studentů (7%) uvedlo, že by besedu znovu nenavštívilo a 32 studentů (17%) si svou odpověď nebylo jisto.

Graf 14 - Zaujala Vás práce pracovníka probační a mediační služby?

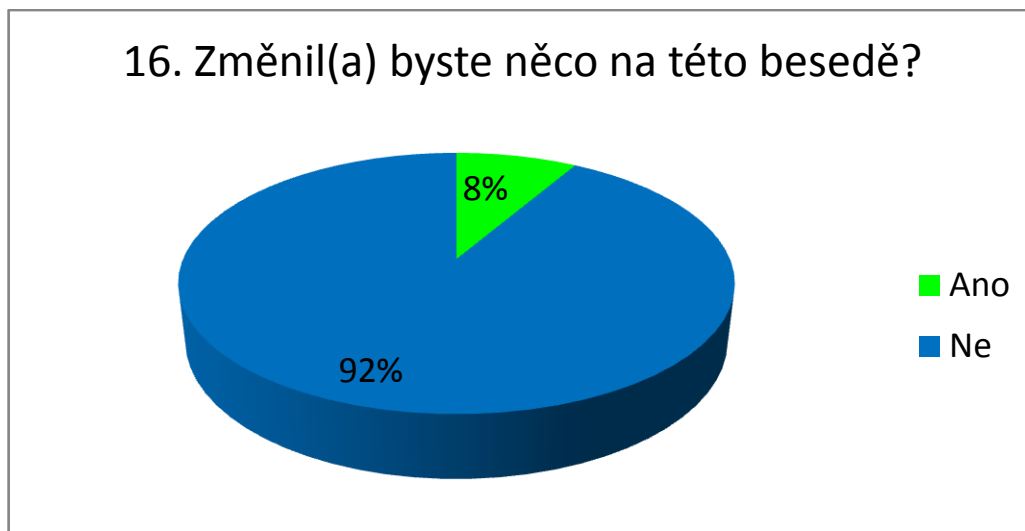
V této otázce jsme se studentů dotazovali, jestli je zaujala práce pracovníka probační a mediační služby. Pro 140 studentů (74%) byla zajímavá, ale nechtěli by ji sami vykonávat. 14 studentů (7%) naopak uvedlo, že by si ji sami v budoucnu přáli vykonávat. 17 studentů (9%) uvedlo, že neví a 18 studentů (9%) práce pracovníka PMS ČR vůbec nezaujala. Jinou možnost označil jeden student (1%), s tím, že ho práce zaujala, ale ještě neví, jestli by ji chtěl vykonávat.

Graf 15 – Co si studenti zapamatovali z činností PMS ČR

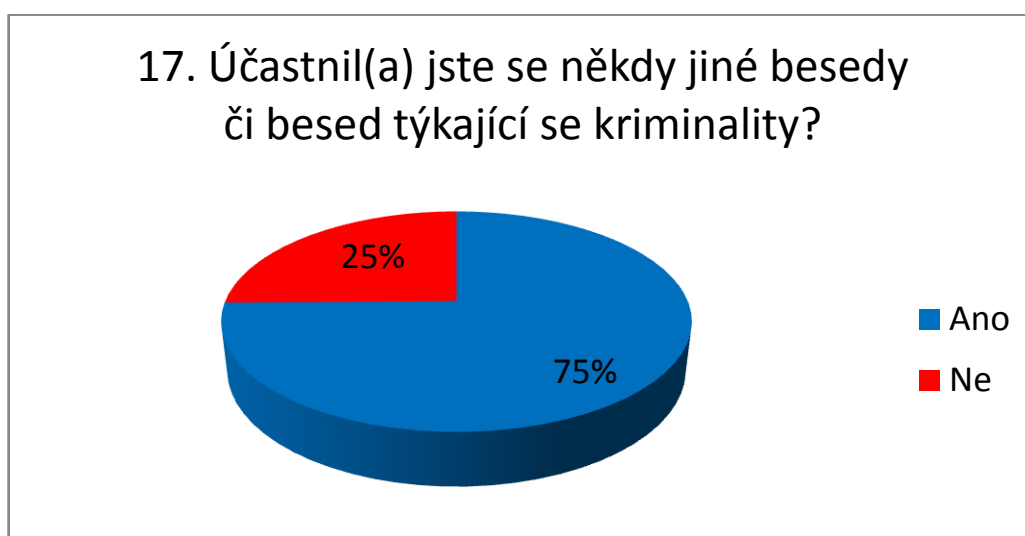
V patnácté otázce měli studenti za úkol vypsát, co si zapamatovali z činností PMS ČR, které byly zmíněné a popsány na besedě. 76 studentů (39%) uvedlo, že si z činností nic nepamatoují, nebo kolonku proškrtno, či nevyplnilo na znamení toho, že si z činností nic nepamatoují. Zbýlých 114 studentů (61%) bylo schopno vyjmenovat alespoň nějakou z činností probační a mediační služby. Velice často studenti uváděli odpověď, že probační a mediační služba dohlíží na pachatele trestných činů. Také zmiňovali alternativní tresty obecně, konkrétně jim v paměti nejvíce utkvěl trest domácího vězení a podmíněné odsouzení. Dále uváděli, že se zabývá trestnou činností mladistvých, pomocí obětem, poskytuje konzultace klientům a pořádá besedy pro studenty. Také pomoc pachatelům s návratem z výkonu trestu do společnosti.

Graf 16 – Změnil(a) byste něco na této besedě?

174 studentů (92%) uvedlo, že by na besedě nezměnili nic. 16 studentů (8%) by nějaké změny provedli. V této otázce měli možnost napsat, co by se podle nich dalo udělat jinak a jaké změny by uvítali. Mezi nejčastějšími návrhy na změnu bylo zkrácení přednášky a více praktické části, jeden student by uvítal méně otázek na studenty, a více povídání ze strany pracovníků. Dále by uvítali návštěvu skutečného soudního líčení, a aby se u sehrávání ukázky střídalo více studentů. V neposlední řadě by studenti ocenili více příkladů z praxe pracovníků PMS ČR.

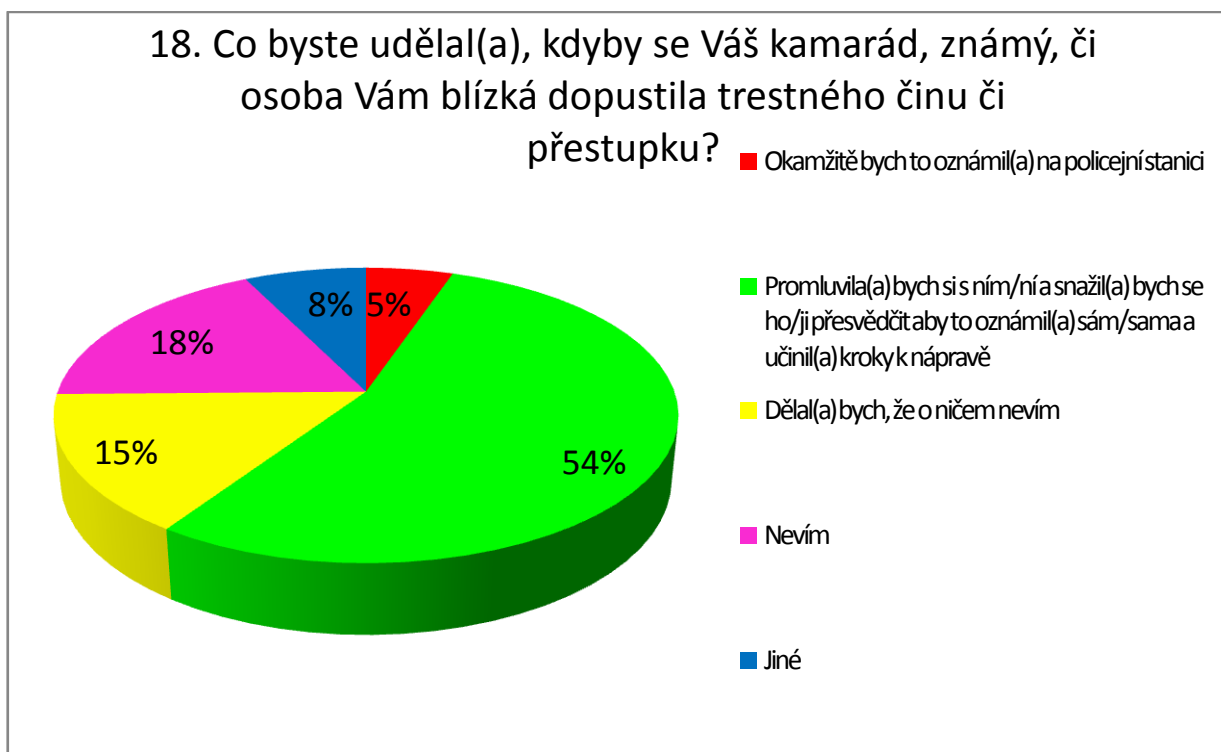
Graf 17 - Účastnil(a) jste se někdy jiné besedy či besed týkající se kriminality?

Z tohoto grafu vyplývá, že 142 studentů (75%) nikdy nenavštívilo jinou besedu týkající se prevence kriminality. 48 studentů (25%), kteří uvedli, že se již nějaké účastnili,

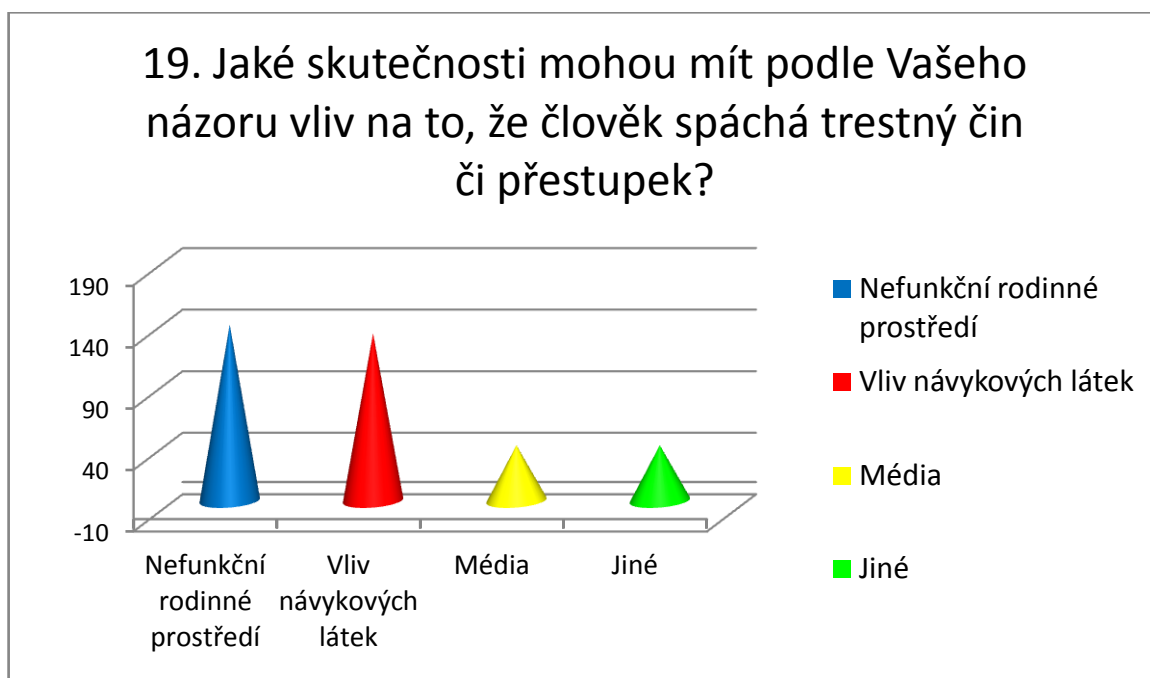
mohli doplnit, kde tato beseda proběhla nebo kým byla zprostředkována. Většina studentů uvedla jako místo konání školu a několik studentů uvedlo Policii ČR.

Graf 18 - Co byste udělal(a), kdyby se Váš kamarád, známý, či osoba Vám blízká dopustila trestného činu či přestupku?

V této otázce jsme zjišťovali, jak by se studenti zachovali v případě, že by se jejich kamarád dopustil trestného činu či přestupku. Více než polovina studentů, konkrétně 103 (54%) uvedla, že by si s kamarádem promluvili a snažili by se ho přesvědčit k tomu, aby to oznámil a učinil kroky k nápravě. 29 studentů (15%) uvedlo, že by dělali, že o ničem neví a 34 studentů (18%) uvedlo, že neví, jak by se zachovali. Pouhých 10 studentů (5%) by takovou skutečnost okamžitě nahlásilo na policejní stanici a 14 studentů (8%) označilo možnost jiné. Zde studenti uváděli zejména to, že by se jejich chování odvíjelo dle závažnosti spáchaného trestného činu či přestupku, dále také že by se snažili kamaráda přimět k nápravě, ale oznámení by důkladně zvážili. Mezi další odpovědi patřilo, že by s dotyčným kamarádem přerušili kontakt, ale také že by mu to pomohli utajit.

Graf 19 - Jaké skutečnosti mohou mít podle Vašeho názoru vliv na to, že člověk spáchá trestný čin, či přestupek?

Devatenáctá otázka byla poslední položkou dotazníku a zároveň byla jedinou otázkou, u které se dalo uvést více možností. V tomto grafu tedy neuvádíme procenta, ale počty označení jednotlivých odpovědí. Záměrně zde nebylo uvedeno více možností k výběru, a to z toho důvodu, že jsme chtěli zjistit, co studenti uvedou sami, bez rozsáhleji vyznačené linie. 143x byla označena odpověď nefunkční rodinné prostředí, 136x vliv návykových látek, 45x studenti označili média a 45x možnost jiné. Jako jiné skutečnosti byly uvedeny: nedostatek finančních prostředků, bezvýhodná životní situace, reakce na nějakou životní událost, nezaměstnanost, nevyhovující sociální prostředí, výchova, nátlak, šikana, psychické poruchy jako například kleptomanie, psychický stav, nemoc, deprese, strach, nepřičetnost, provokace, přátelé, partner či partnerka, politika, mentální retardace a také nepozornost a zábava.

5.1 Verifikace hypotéz

Prvním ověřovaným vztahem je vztah mezi odpověďmi na otázku č. 10 – „Stal(a) jste se někdy Vy anebo Váš známý obětí trestného činu či přestupku?“ a otázku č. 1 dotazující se na pohlaví studentů. Protože proměnné, mezi kterými budeme ověřovat vztah, mohou nabývat pouze dvou alternativních kvalit, byl zvolen test

nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. V následující tabulce uvádíme odpovědi studentů na tyto otázky.

Tabulka 1 – Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát

	Ano	Ne	Σ
Ženy	4	60	64
Muži	8	118	126
Σ	12	178	190

Formulované hypotézy

H_{10} : Mezi počtem mužů a žen, kteří se stali obětí trestného činu či přestupku, neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_{1A} : Mezi počtem mužů a žen, kteří se stali obětí trestného činu či přestupku, existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka 2 - Výpočet očekávaných četností

	Ano	Ne	Σ
Ženy	4 (4,04)	60 (59,95)	64
Muži	8 (7,95)	118 (118,04)	126
Σ	12	178	190

Protože byla očekávaná četnost ve více než 20% menší než 5, nelze tento test provést.

Druhým ověřovaným vztahem, který jsme zkoumali, byl mezi pohlavím studentů (otázka č. 1) a otázkou č. 18. – „Co byste udělal(a), kdyby se Váš kamarád, známý, či osoba Vám blízká dopustila trestného činu či přestupku?“. Výsledky získané pomocí dotazníkového šetření jsme zapsali do kontingenční tabulky.

Odpověď č. 1: Okamžitě bych to oznámil(a) na policejní stanici

Odpověď č. 1: Promluvil(a) bych si s ním/ní a snažil(a) bych se ho/ji přesvědčit aby to oznámil(a) sám/sama a učinil(a) kroky k nápravě

Odpověď č. 1: Dělal(a) bych, že o ničem nevím

Odpověď č. 1: Nevím

Odpověď č. 1: Jiná možnost

Tabulka 3 – Tabulka naměřených četností

	Odpověď č. 1	Odpověď č. 2	Odpověď č. 3	Odpověď č. 4	Odpověď č. 5	Σ
Ženy	4	45	8	5	1	63
Muži	6	58	21	29	13	127
Σ	10	103	29	34	14	190

Formulované hypotézy

H₂₀: Mezi pohlavím studentů a jejich předpokládaným chováním v případě, že jejich známý spáchá trestný čin či přestupek, neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_{2A}: Mezi pohlavím studentů a jejich předpokládaným chováním v případě, že jejich známý spáchá trestný čin či přestupek, existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka 4 – Kontingenční tabulka s výpočtem očekávaných četností

	Odpověď č. 1	Odpověď č. 2	Odpověď č. 3	Odpověď č. 4	Odpověď č. 5	Σ
Ženy	4 (3,3)	45 (34,15)	8 (9,6)	5 (11,27)	1 (4,64)	63
Muži	6 (6,68)	58 (68,8)	21 (19,38)	29 (22,7)	13 (9,35)	127
Σ	10	103	29	34	14	190

Dále jsme pomocí tohoto vzorce $\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$ vypočítali testové kritérium χ^2

Tabulka 5 - Výpočet testového kritéria χ^2

Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	$P-O$	$(P-O)^2$	$\frac{(P-O)^2}{O}$
4	3,3	0,7	0,49	0,14
45	34,15	10,85	117,72	3,44
8	9,6	-1,6	2,56	0,26
5	11,27	-6,27	39,3	3,48
1	4,64	-3,64	13,24	2,85
6	6,68	-0,68	0,46	0,06
58	68,8	-10,8	116,64	1,69
21	19,38	1,62	2,62	0,13
29	22,7	6,3	39,69	1,74
13	9,35	3,65	13,32	1,42
				Σ 15,21

Dle Chrásky (2007, s. 78) je vypočítaná hodnota χ^2 ukazatelem velikosti rozdílu mezi skutečností a vyslovenou nulovou hypotézou. Pro posouzení vypočítané hodnoty χ^2 je dále potřeba určit počet stupňů volnosti tabulky dle následujícího vztahu.

$$f = (r-1) \cdot (s-1)$$

$$f = (2-1) \cdot (5-1) = 4$$

Pro zvolenou hladinu významnosti 0,05 a počet stupňů volnosti jsme ve statistických tabulkách našli kritickou hodnotu testového kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Protože je námi vypočítaná hodnota testového kritéria 15,21 vyšší než hodnota kritická 9,488, odmítáme nulovou hypotézu. To znamená, že mezi odpověďmi na uvedené otázky byla prokázána statisticky významná souvislost a pohlaví studentů tedy ovlivňuje jejich chování v případě, že se jejich kamarád dopustí trestného činu či přestupku.

5.2 Vyhodnocení výzkumných otázek

V této podkapitole se zaměříme na výsledky šetření. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit jaká je zpětná vazba studentů na edukační besedy zaměřené na primární prevenci kriminality pořádané PMS ČR ve Zlíně a jaký je přínos těchto besed pro studenty.

VO1: Považují studenti besedu, které se účastnili, za přínosnou a informace na ní získané za užitečné a nové?

K první výzkumné otázce se v dotazníku vztahovaly položky 5, 6 a 7 a dílčí cíl č. 1. Ukázalo se, že drtivá většina, konkrétně 96% studentů besedu shledala jako přínosnou, což už samotné vypovídá o velmi pozitivní zpětné vazbě na tyto besedy. Novost informací označilo 8% studentů jako zcela nové, 40% jako spíše nové. Můžeme tedy říct, že téměř polovina studenta se dozvěděla převážně nové informace. Zhruba půlku nových informací se dozvědělo 48% studentů, což znamená, že 96% studentů se na besedě dozvědělo nejméně polovinu nových informací, což shledáváme jako velice dobrý výsledek. Přestože některé informace jim už známé byly, díky této besedě si je připomněli a také došlo k propojení v širším kontextu s informacemi novými. Pouze 3% studentů uvedlo, že už skoro všechno věděli před besedou a 1 student se nedozvěděl vůbec nic nového. Co se týče užitečnosti informací, zde 34% studentů označilo informace jako velmi užitečné a 54% jako užitečné, což nám dohromady dává 88% studentů, kteří informace

za užitečné považovali. Za průměrně užitečné je považovalo 11% a absolutně neužitečné 1%. Odpověď na tuto otázku tedy zní ano, v převážné většině studenti tuto besedu shledávají jako přínosnou a informace jako užitečné a nové.

VO2: Která část besedy byla pro studenty nejpřínosnější, co by naopak změnili?

Prostřednictvím této otázky jsme se zaměřili na zkoumání toho, která část byla pro studenty nejvíce přínosná a co by na ní naopak změnili. V dotazníku se tato otázka týkala položek 12 a 16 a je vztažena k dílčímu cíli č. 2. Ukázalo se, že pro 52% studentů byly stejně přínosné obě části, tedy přednáška i sehrání ukázky průběhu hlavního líčení. Abychom srovnali přednášku se simulací procesu, za nejpřínosnější byla simulace označena v 34% a přednáška v 13%. Možnost „žádnou část“ označilo 1% studentů. Je tedy jasné, že ve většině případů beseda studentům vyhovuje, tak jak je nastavena, což dokazuje i položka č. 16 ve které 92% uvedlo, že by na besedě nezměnilo nic. Zbýlých 8 procent navrhovalo zkrácení přednášky a více praktické části, ve které by jim vyhovovalo, aby se jich prostřídalo více. Také by studenti ocenili více teoretických informací, méně dotazů na studenty a účast trestaného na besedě. Dále by uvítali návštěvu skutečného hlavního líčení a více příkladů z praxe pracovníků PMS ČR.

VO3: Zúčastnili by se studenti této besedy znovu a účastnili se někdy jiné besedy týkající se kriminality?

Výzkumná otázka č. 3 nám měla ukázat, zda jsou studenti se svojí návštěvou spokojeni a jestli by tedy tuto již absolvovanou besedu zpětně navštívili znovu a také jestli se jednalo o první besedu se zaměřením na prevenci kriminality. Tato otázka je vztažena k dílčímu cíli č. 3 a v dotazníku se jedná o položky 13 a 17. Protože 96% označilo besedu jako přínosnou, je možné že u této otázky došlo u některých studentů k mylné interpretaci. Domníváme se tak na základě toho, že besedu by navštívilo 76% studentů, což je o 20% méně. Otázka tak mohla být pochopena jako opětovná návštěva stejné besedy a ne tak jak byla zamýšlena. Ale také přichází v úvahu možnost, že se studentům přínosná zdála, ale znovu by ji nenavštívili. 17% studentů si zde svou odpovědí nebylo jistých a 7% by besedu znovu nenavštívilo (i zde přichází v úvahu obě předchozí varianty). Co se týče účasti studentů na jiných besedách, zde se prokázalo, že 75% studentů se nikdy neúčastnilo jiné besedy týkající se kriminality, což shledáváme jako poněkud alarmující výsledek. Je tedy vidět, že prevence kriminality je relativně podceňována či zanedbávána a Probační

a mediační služba vykonává velmi potřebnou činnost. 25% studentů uvedlo, že se nějaké jiné besedy účastnilo a to převážně na základní škole nebo Policii ČR.

VO4: Stali se někdy studenti nebo někdo z jejich známých svědky či oběťmi trestného činu, či přestupku nebo obětí pokusu o ně?

V rámci této otázky jsme zjišťovali, zda jsou studenti často v kontaktu (jak osobním tak zprostředkovaným) s trestnými činy či přestupky a zda se tedy stali někdy oni nebo jejich známí obětí či svědkem trestného činu či přestupku nebo pokusu o něj. Tato otázka je vztažena k dílčímu cíli č. 4 a v dotazníku se jedná o položky 9, 10, 11. Zde se ukázalo, že studenti se do kontaktu s trestnými činy či přestupky příliš nedostávají, protože u všech tří položek většina studentů (82%, 80%, 92%) uvedla, že se oni ani jejich známí nestali ani obětí ani svědkem trestného činu, přestupku či pokusu o něj. 12% studentů uvedlo, že byli svědkem trestného činu či přestupku, 6% studentů se stalo obětí a 2% obětí pokusu o trestný čin či přestupek. Rovněž u odpovědi „ano, můj známý“ nebyli četnosti příliš vysoké. 6% známých se stalo svědkem, 14% obětí a 6% obětí pokusu o trestný čin či přestupek. Konkrétní výčet trestných činů a přestupků uvádíme u každého grafu dotazníkové položky zvlášť v předchozí části.

VO5: Zaujala studenty práce pracovníků PMS ČR, a které z jejich činností si zapamatovali?

Tato otázka se vztahuje k dotazníkovým položkám číslo 14, 15 a dílčímu cíli č. 5. Zjistili jsme, že většina studentů - 74% považuje práci pracovníka PMS ČR za zajímavou, ale nikdo z nich by ji nechtěl vykonávat, což je poměrně zajímavé. Otázkou zůstává, proč a co je od této práce odrazuje, jistou roli by mohlo hrát to, že většina společnosti se od lidí, kteří někoho zavraždí, či okradou apod., snaží mít co největší odstup a ne s nimi přicházet do každodenního kontaktu. Ostatní studenti uváděli, že neví nebo, že je tato práce vůbec nezaujala. Co se týče zapamatování si náplně práce PMS ČR, výsledky nejsou zcela uspokojivé, 39% studentů si nezapamatovalo vůbec nic. 61% studentů bylo schopno uvést alespoň některou z činností. Jak uvádíme v předchozí části, studenti často zmiňovali dohled nad pachateli trestných činů, souvislost s alternativními tresty, ze kterých uváděli především trest domácího vězení a podmíněné odsouzení, dále trestnou činnost mladistvých, pomoc obětem i obžalovaným, konzultace, pořádání besed pro studenty. Protože v několika případech uváděli studenti v dotazníku pouze pojmy probace a mediace bez bližšího vysvětlení těchto pojmů, nemohli jsme posoudit, zda studenti také rozumí

významu pojmů nebo je pouze uvádí např. na základě podobnosti s názvem Probační a mediační služba. V jednom případě došlo také k záměně pojmu mediace s medializací.

VO6: Co má podle studentů vliv na spáchání trestného činu či přestupku a jak by se zachovali, kdyby trestný čin či přestupek spáchal jejich kamarád?

Poslední výzkumná otázka se vztahuje k položkám 18 a 19 a dílčímu cíli č. 6. Z výsledků výzkumu vyplývá, že vliv na spáchání trestného činu či přestupku má podle studentů spousta různých aspektů. Z nabízených možností byla 143x uvedena odpověď nefunkční rodinné prostředí, 136x vliv návykových látek, 45x studenti označili média a 45x možnost jiné. Jak bylo zmíněno výše, u této položky nás zajímalo především to, co studenty napadne samovolně. Konkrétní výčet je uveden výše, u grafu č. 19., nejčastěji se však objevovaly odpovědi jako nedostatek finančních prostředků a bezvýchodná životní situace. V rámci zachování se studentů v případě, že by se jejich kamarád dopustil trestného činu či přestupku se ukázalo, že více než polovina studentů, konkrétně 54% by si s kamarádem promluvila a snažila by se ho přesvědčit k tomu, aby to oznámil a učinil kroky k nápravě. 15% by dělalo, že o ničem neví a 18% uvedlo, že neví, jak by se zachovali. Pouze 5% studentů by takovou skutečnost okamžitě nahlásilo na policejní stanici. 8% označilo možnost jiné, kde uváděli, že by se jejich chování odvíjelo dle závažnosti spáchaného trestného činu či přestupku, dále také že by se snažili kamaráda přimět k nápravě, ale oznámení by důkladně zvážili. Mezi další odpovědi patřilo, že by s dotyčným kamarádem přerušili kontakt, ale také že by mu to pomohli utajit. Můžeme se však jen dohadovat jak by se studenti zachovali v reálné situaci. Je totiž rozdíl mezi tvrzením a jednáním.

5.3 Doporučení pro praxi

Konkrétním výstupem doporučení pro praxi je celá praktická část bakalářské práce. Tento výzkum byl realizován proto, aby analyzoval zpětnou vazbu na besedy pořádané PMS ČR, ukázal, zda jsou tyto besedy pro studenty přínosné a poskytl tak pracovníkům PMS ČR jasné výsledky jejich práce se studenty. V praktické části se tedy pracovníci PMS ČR dozví zjištěné skutečnosti, které mohou dále využít v praxi a pomocí nichž mohou besedy dále utvářet potřebným směrem. To jestli se budou chtít pracovníci PMS ČR inspirovat konkrétními návrhy studentů, už záleží na nich, protože ne všechny návrhy jsou

realizovatelné, ať už z organizačních, časových nebo jiných důvodů. Jiné naopak, jako např. více příkladů z praxe určitě možné jsou a navíc takovéto příklady dělají besedu pro studenty zajímavější. Na základě výsledků výzkumu však zastáváme názor, že besedy jsou nastaveny velmi dobře ve své nynější podobě, tudíž bychom žádné větší změny nedoporučovali, protože nejsou potřeba. Následující tvrzení také dokazuje, že pro efektivitu besed je klíčové i to, že na nich dochází ke kombinaci několika různých didaktických metod. Dle Škvorové (2003, s. 20) si totiž lidé pamatují 10 % z toho, co čtou, 20 % z toho co slyší, 30 % z toho co vidí, 50 % z toho co slyší a vidí, 70 % z toho co mluví, 90 % z toho co dělají.

ZÁVĚR

Jedním z důvodů realizace tohoto výzkumu bylo, abychom jeho prostřednictvím upozornili na důležitost prevence v oblasti kriminality. Stěžejním důvodem však bylo to, aby poskytl zpětnou vazbu těm, kdo tuto prevenci provádí. Protože středisko Probační a mediační služby České republiky ve Zlíně realizuje edukační besedy pro studenty již několik let a za celou tu dobu neměli jeho pracovníci možnost reflexe, snažili jsme se jim touto formou poskytnout reflexi od studentů, kteří jsou pohnutkou toho, proč takové věci uskutečňovat. Hlavním cílem, který jsme si vytyčili, bylo tedy zjistit jaká je zpětná vazba na tyto besedy se zaměřením na primární prevenci kriminality pořádané PMS ČR ve Zlíně a jaký je přínos těchto besed pro studenty. Díky dotazníkovému šetření se nám podařilo prozkoumat reakce studentů na celou besedu i na její jednotlivé části a také na informace, které se na ní dozvěděli. Zjistili jsme také jejich postoje ke spáchání trestného činu či přestupku blízkou osobou i to co sami považují za příčinu spáchání trestného činu či přestupku. Díky výzkumu se pracovníci PMS ČR také dozví, s jakými trestnými činy či přestupky přichází studenti do kontaktu nejčastěji. Domníváme se, že tato práce přinese pracovníkům PMS ČR ve Zlíně cenné údaje a informace, ze kterých budou moci dále čerpat ve své práci se studenty a také budou moci sami posoudit, kde je potřeba výchovně zapůsobit. Zároveň však také uvidí ohodnocení své práce a také to, že jejich snaha není marná a že je jejich aktivní činnost v této oblasti přijímána pozitivně, což je největší odměnou za energii a úsilí, kterou do besed pro studenty vkládají. Drtivá většina studentů, kteří se besed účastnili, totiž ohodnotila ji i to co jim přinesla velice kladně. Střediska probačních a mediačních služeb jsou také jedním z nejvhodnějších míst k uskutečňování takovýchto besed, protože pracovníci Probační a mediační služby v případě spáchání činu jinak trestného či provinění s mladistvými a dětmi do patnácti let přímo spolupracují. Besedy jsou tak pořádány lidmi, kteří jsou odborníci v této oblasti a mají spoustu zkušeností ze své praxe. S ohledem na zjištění, že pro značný počet studentů byla zkoumaná beseda první z oblasti prevence kriminality, které se kdy účastnili, musíme také konstatovat, že Probační a mediační služba sehrává velmi významnou roli v primární prevenci, přestože je v mnohem větší míře známá prevencí terciární.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOUŘA, Václav. *Vybraná témata z kriminologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7368-309-2.
- [2] ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za proti právní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) In: Sbíрка zákonů České republiky. 2003, částka 79, s. 4030-4156. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4163>. ISSN 121 1-1244.
- [3] ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 24. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě) In: Sbíрка zákonů České republiky. 2003, částka 74, s. 3616-3612. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3462>. ISSN 121 1-1244.
- [4] DANEK, Ján. *Prevencia kriminality v prostredí detí a mládeže*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2007. ISBN 978-80-89220-94-6.
- [5] DOUBRAVOVÁ, Dagmar et al. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: SPJ - Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 80-902998-0-6.
- [6] HOLÁ, Lenka. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0467-6.
- [7] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [8] KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. ISBN 8071798134.
- [9] MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787477.
- [10] MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- [11] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-x.

- [12] MLADISTVÍ A DĚTI – metodika [online]. PMS ČR [Cit. 2014-03-28]
Dostupné na: <https://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>.
- [13] NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. Primární prevence - charakteristika. <http://www.icm.cz/> [online]. © 2014 [cit. 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/primarni-prevence-charakteristika>
- [14] POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Já chci domů!. <http://www.policie.cz/> [online]. © 2014 [cit.2014-04-08]. <http://www.policie.cz/clanek/sprava-hl-m-prahy-akce-a-projekty-projekty-ja-chci-domu.aspx>
- [15] PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Mezinárodní spolupráce. <http://www.pmscr.cz/> [online]. © 2014 [cit.2014-03-30]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/mezinarodni-spoluprace/>
- [16] LIEBMANN, Marian. *Restorative justice: How it works*. Jessica Kingsley Publishers, 2007. ISBN 978-18-4642-631-5.
- [17] SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6.
- [18] ŠKVOROVÁ, Jaroslava a David ŠKVOR. *Proč zlobím?: lehká mozková dysfunkce LMD/ADHD*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-407-1.
- [19] ŠTERN, Pavel, Ouředníčková, Lenka, ed. Doubravová, Dagmar, ed. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
- [20] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [21] ZAPLETAL, Josef et al. *Prevence kriminality*. 3. vyd. Praha: PA ČR, 2008. ISBN 978-80-7251-270-6.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PMS ČR Probační a mediační služba České republiky

č. číslo

§ paragraf

Sb. sbírka

s. strana

VO výzkumná otázka

H hypotéza

H_0 nulová hypotéza

H_A alternativní hypotéza

aj. a jiné

apod. a podobně

atd. a tak dále

např. například

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Rozložení respondentů podle pohlaví	31
Graf 2 – Rozložení respondentů podle věku.....	31
Graf 3 – Rozložení respondentů podle bydliště.....	32
Graf 4 – Jakou školu navštěvujete?	32
Graf 5 – Považujete právě absolvovanou besedu za přínosnou?	33
Graf 6 – Nakolik byly pro Vás sdělené informace nové?.....	33
Graf 7 – Hodnocení užitečnosti informací.....	34
Graf 8 – Považujete za důležité mít přehled o základních oblastech trestního práva?	34
Graf 9 - Byl(a) jste někdy Vy anebo Váš známý svědkem trestného činu či přestupku?	35
Graf 10 - Stal(a) jste někdy Vy anebo Váš známý obětí trestného činu či přestupku?.....	36
Graf 11 - Stal(a) jste se někdy Vy anebo Váš známý obětí pokusu o trestný čin či přestupek?.....	37
Graf 12 – Kterou část besedy považujete za nejpřínosnější?.....	37
Graf 13 - Navštívil(a) byste tuto besedu znovu, kdybyste věděl(a), co Vás čeká?	38
Graf 14 - Zaujala Vás práce pracovníka probační a mediační služby?.....	38
Graf 15 – Co si studenti zapamatovali z činností PMS ČR.....	39
Graf 16 – Změnil(a) byste něco na této besedě?.....	40
Graf 17 - Účastnil(a) jste se někdy jiné besedy či besed týkající se kriminality?	40
Graf 18 - Co byste udělal(a), kdyby se Váš kamarád, známý, či osoba Vám blízká dopustila trestného činu či přestupku?	41
Graf 19 - Jaké skutečnosti mohou mít podle Vašeho názoru vliv na to, že člověk spáchá trestný čin, či přestupek?	42

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí-kvadrát	43
Tabulka 2 - Výpočet očekávaných četností	43
Tabulka 3 – Tabulka naměřených četností	44
Tabulka 4 – Kontingenční tabulka s výpočtem očekávaných četností	45
Tabulka 5 - Výpočet testového kritéria χ^2	45

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Vážení studenti,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který slouží výzkumu, jenž je součástí mé bakalářské práce. Odpovídejte prosím pravdivě, dotazník je zcela anonymní a všechny informace budou použity pouze pro účely mého výzkumu. Pokud není uvedeno jinak, zvolte vždy pouze jednu odpověď.

Děkuji mnohokrát za pomoc. Přeji krásný den. ☺

Lucie Kašíková

1. Jste:

- Žena
- Muž

2. Kolik je Vám let?

- 13 - 14
- 15 - 16
- 17 - 18
- 19 - 20

3. Bydlíte:

- Na vesnici
- Ve městě

4. Jakou školu navštěvujete?

- Základní škola
- Gymnázium
- Střední odborná škola - (zde uveďte zaměření)
- Střední odborné učiliště -(zde uveďte zaměření)

5. Považujete právě absolvovanou besedu za přínosnou?

- Ano
- Ne

6. Nakolik byly pro Vás sdělené informace nové?

Zcela nové	1
Spíše nové	2
Tak půl na půl	3
Skoro všechno už jsem věděl(a) před besedou	4
Nic nového jsem se nedozvěděl(a)	5

7. Ohodnořte užitečnost informací, které jste se na besedě dozvěděl(a):

Velmi užitečné	1
Užitečné	2
Průměrně užitečné	3
Spíše neužitečné	4
Absolutně neužitečné	5

8. Považujete za důležité mít přehled o základních oblastech trestního práva?

Velmi důležité	1
Důležité	2
Nevím	3
Spíše nedůležité	4
Nedůležité	5

9. Byl(a) jste někdy Vy anebo Váš známý **svědkem** trestného činu či přestupku? (pokud ano, popište co se stalo)

Ano, já.....
.....
.....

Ano, můj známý,
.....
.....

Ne

10. Stal(a) jste se někdy Vy anebo Váš známý **obětí** trestného činu či přestupku? (pokud ano, popište co se stalo)

- Ano, já.....
.....
.....
- Ano, můj známý,
.....
.....
- Ne

11. Stal(a) jste se někdy Vy anebo Váš známý **obětí POKUSU** o trestný čin či přestupek? (pokud ano, popište co se stalo)

- Ano, já.....
.....
.....
- Ano, můj známý,
.....
.....
- Ne

12. Kterou část besedy považujete za nejpřínosnější?

- Přednášku
- Sehrání ukázky průběhu soudního líčení
- Obě části
- Žádnou část

13. Navštívil(a) byste tuto besedu znovu, kdybyste věděl(a) co Váš čeká?

- Ano
- Ne
- Nejsem si jist(á)

14. Zaujala Vás práce pracovníka probační a mediační služby?

- Ano, v budoucnu bych ji chtěl(a) vykonávat
- Osobně bych ji vykonávat nechtěl(a), ale jinak je zajímavá
- Nevím
- Vůbec mě nezaujala
- Jiný názor:

15. Na besedě bylo zmíněno, čím se probační a mediační služba zabývá. Na následujících řádcích uveďte, co z toho jste si zapamatoval(a):

.....
.....

16. Změnil(a) byste něco na této besedě? (pokud ano, uveďte, co by se podle Vás dalo udělat jinak)

- Ano,
- Ne

17. Účastnil(a) jste se někdy jiné besedy či besed týkající se kriminality? (Pokud ano, napište kde to bylo, např. ve škole apod. nebo kdo Vám tuto příležitost zprostředkoval)

- Ano,
- Ne

18. Co byste udělal(a), kdyby se Váš kamarád, známý, či osoba Vám blízká dopustila trestného činu či přestupku?

- Okamžitě bych to oznámil(a) na policejní stanici
- Promluvil(a) bych si s ním/ní a snažil(a) bych se ho/ji přesvědčit aby to oznámil(a) sám/sama a učinil(a) kroky k nápravě
- Dělal(a) bych, že o ničem nevím
- Nevím
- Jiná možnost:.....

19. Jaké skutečnosti mohou mít podle Vašeho názoru vliv na to, že člověk spáchá trestný čin či přestupek? (zde můžete označit i více možností)

- Nefunkční rodinné prostředí
- Vliv návykových látek
- Média
- Jiné:.....